

VANTAAN KAUPUNGIN VAMMAISPOLIITTINEN OHJELMA 2024-2025

LUONNOS

KAUPUNKIKULTTUURIN JA HYVINVOINNIN

LAUTAKUNTA 22.1.2024

**Vantaa
Vanda**

SISÄLLYSLUETTELO

SAMMANDRAG	4
TIIVISTELMÄ SELKOSUOMEKSI.....	7
1. JOHDANTO	8
1.1. Vammaisten henkilöiden oikeuksien säädöspohjasta	9
1.2. Sosiaali- ja terveyshuollon uudistuksen mukanaan tuomat muutokset	11
1.3. Muu yhteistyö	12
1.4. Ohjelman rakenteesta	13
1.5. Tärkeimmät käsitteet	14
Vammaisuus	14
Esteettömyys ja saavutettavuus	15
Kognitiivinen saavutettavuus	15
Kohtuulliset mukautukset	15
Neuropsykiatriset haasteet	16
Inklusio	16
2. HYVINVOINTITIETOA VANTAALTA	17
Lähteet	22
3. KUVAUS NYKYTILASTA.....	25
3.1. Teema 1: osallisuus päätöksenteossa ja yhdenvertaisena kuntalaisena	26
3.2. Teema 2: tietoisuuden ja tietopohjan lisääminen	33
3.3. Teema 3: esteettömyys ja saavutettavuus	37
3.4. Teema 4: turvallisuus ja vaaratilanteet	43
3.5. Teema 5: kasvatus ja koulutus	45
3.6. Teema 6: työ ja työllistyminen	46
3.7. Teema 7: kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika	52

4. KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	62
4.1. Näkökulmia vammaisten oikeuksien toteutumiseen Vantaan kaupungilla...	62
4.1.1. Osallisuus ja tiedolla johtaminen	62
4.1.2. Esteettömyys, saavutettavuus ja turvallisuus	64
4.1.3. Koulutus	65
4.1.4. Työllisyys.....	66
4.1.5. Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika.....	67
4.1.6. Yhteistyö ja koordinaatio	68
4.2. Kehittämiskohteet vuosille 2024–2025.....	69

Julkaisija

Vantaan kaupunki

01/2024

Hyvinvoinnin asiantuntija Suvi Korhonen ja koordinaattori Riikka
Nenonen

SAMMANDRAG

Vanda stads handikappolitiska program för åren 2024–2025

Det handikappolitiska programmet beskriver hur rättigheterna för Vandabor med funktionsnedsättning tillgodoses ur Vanda stads synvinkel. Programmet fogas också som bilaga till Vanda stads välfärdsplan 2023–2025. År 2016 har Finland ratificerat FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (nedan FN:s funktionshinderkonvention) och dess fakultativa protokoll till att utgöra en del av den nationella lagstiftningen.

Programmet består av en inledning och tre tematiska delar. I den första delen behandlas den tillgängliga informationen om välbefinnandet bland Vandabor med funktionsnedsättning. I den andra delen beskrivs nuläget gällande Vanda stads tjänster i förhållande till artiklarna i FN:s funktionshinderkonvention. I den tredje delen lyfter man fram utvecklingsobjekt som kommit fram under programarbetet och lägger fram konkreta utvecklingsförslag för alla stadens verksamhetsområden med beaktande av synpunkter som tidigare kommit fram i programmets olika delar. Vandas råd för personer med funktionsnedsättning har följt programarbetet. Som stöd vid beredningen av programmet gjordes en webbenkät på plattformen osallistuvavantaa.fi.

Vid arbetet med programmet kom man fram med utvecklingsförslag gällande delaktighet, tillgänglighet till tjänster, utbildning, sysselsättningstjänster och fritid. Av staden efterlystes mera av mångsidiga hobbymöjligheter och arbetsprövning samt tillgänglighet till gamla verksamhetslokaler. Tillgängligheten borde ökas exempelvis så

att personer med funktionsnedsättning bättre kan följa med i beslutsfattandet, bland annat med olika slags teckenspråkstolkning och textning för hörselskadade.

En central observation är att staden tillsammans med Vanda och Kervo välfärdsområde ska göra det möjligt att personer med funktionsnedsättning får sina rättigheter uppfyllda. För att en person ska kunna delta i verksamhet som ordnas av staden behöver han eller hon ofta stödtjänster som välfärdsområdet sköter (t.ex. personlig assistans eller färdtjänst). Den gemensamma kommunikationen och informationen med välfärdsområdet ska utvecklas och patientorganisationer och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning ska involveras i stor utsträckning.

För alla stadens verksamhetsområden har det bestämts ett utvecklingsobjekt som ska följas upp. Vid valet av utvecklingsobjekt har man utnyttjat rådets synpunkter. Utöver dessa utvalda utvecklingsobjekt följer man inom ramen för programmet Ett Vanda som stärker välfärden upp hur målen i välfärdsplanen uppnås med tanke på personer med funktionsnedsättning i olika åldersgrupper.

Uppföljningen av det handikappolitiska programmet är en del av arbetet för att främja välfärd och hälsa. För genomförandet ansvarar en sakkunnig inom främjande av hälsa och välfärd samt en koordinator för rådet för personer med funktionsnedsättning. Den verbala utvärderingen görs årligen i kort och koncis form.

Utvecklingsobjekt för åren 2024–2025

Verksamhetsområde	Utvecklingsobjekt	Mätare
Verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning	Stadens digitala tjänster görs kognitivt mer tillgängliga och lättlästa. Vid planeringen av nya tjänster beaktas personer med funktionsnedsättning.	Tillgängliga digitala tjänster i alla verksamhetsområdet.
Stadsmiljöns verksamhetsområde	Tillgängligheten till gamla verksamhetslokaler förbättras.	I utvärderingen har man beaktat antalet ombyggnader där en utredning om tillgänglighet har gjorts.
Verksamhetsområdet för fostran och lärande	Personer med neuropsykiatriska utmaningar beaktas bättre i stadens tjänster. Kompetensen och medvetenheten om ämnet ökas.	En utvärdering av de åtgärder som vidtagits.
Verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd	Personer med neuropsykiatriska utmaningar beaktas bättre i stadens tjänster. Kompetensen och medvetenheten om ämnet ökas.	En utvärdering av de åtgärder som vidtagits.

TIIVISTELMÄ SELKOSUOMEKSI

Tulossa.

1. JOHDANTO

Tämä on Vantaan vammaispoliittinen ohjelma, joka on suunnattu kaikille vantaalaisille. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista kaikilla Vantaan kaupungin toimialoilla.

Kaupunginhallitus päätti (20.6.2022 § 6) Elina Nykyrin ja 15 valtuutetun tekemän valtuustoaloitteen pohjalta sisällyttää vammaispoliittinen ohjelma Vantaan kaupungin hyvinvointiohjelmaan (myöhemmin käytetään nimeä hyvinvointisuunnitelma 2023–2025).

Kaupunginhallituksen päätöksessä todettiin, että vammaispoliittisen ohjelman valmistelussa huomioidaan palveluiden siirtyminen hyvinvointialueelle, rajapinnat kaupungin ja hyvinvointialueen välillä sekä vammaispalvelulain uudistamisen tuomat vaikutukset. Vantaan kaupungin edellinen vammaispoliittinen ohjelma oli voimassa vuosina 2012–2016, jonka jälkeen ohjelma yhdistettiin osaksi hyvinvointisuunnitelmaa 2018–2022.

Tässä ohjelmassa huomioidaan myös Elina Nykyrin ja 15 muun valtuutetun tekemä valtuustoaloite neurokirjon henkilöiden huomioimiseksi Vantaan kaupungin kulttuuri- ja kirjastopalveluissa. Kaupunginhallituksen päätöksessä 19.6.2023 § 33 todetaan, että tulevassa vammaispoliittisessa ohjelmassa tulee huomioida yhtenä teemana vammaisten taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten osallisuuden edistäminen Vantaan kaupungin kulttuuripalveluissa.

Vammaisliike korostaa, että vammaispoliittiseen työhön tulee ottaa aina mukaan vammaiset henkilöt ja vammaisjärjestöt. Kuntalain (365/1995) § 28:n määrittelemä Vantaan kaupungin vammaisneuvosto on ollut mukana työstämässä vammaispoliittista ohjelmaa. Tässä ohjelmassa se

näkyä erityisesti viimeisessä kehittämis ehdotukset -osiossa, jossa nostetaan vammaisneuvoston ja vammaisten vantaalaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja potilas- ja vammaisjärjestöjen ääntä kuuluviin. Toimialoille asetettujen kehittämistehtävien valinnassa on erityisesti huomioitu vammaisneuvoston näkemykset.

Vammaisneuvosto teki Vantaan kaupungin toimialoille selvityspyynnön keväällä 2022, joka koski YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen (myöhemmin käytetään nimeä YK:n vammaissopimus) toteutumista Vantaan kaupungin toimialoilla. Vantaan vammaisneuvosto halusi selvittää, kuinka YK:n vammaissopimusta aiotaan edistää kullakin toimialalla ja mitä olemassa olevia hyviä käytänteitä on jo olemassa. Näitä selvityksiä on käytetty pohjana nykytilan kuvaamiseen tämän ohjelman osassa kolme.

1.1. Vammaisten henkilöiden oikeuksien säädöspohjasta

Perustuslain (731/1999) § 6:ssä todetaan, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista vahvistavat myös osaltaan esimerkiksi hallintolaki (434/2003) ja kuntalaki (365/1995).

Suomen valtio ratifioi vuonna 2016 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen, jonka myötä Suomi sitoutuu edistämään valtiona sopimuksen toimeenpanemista kansalliseen lainsäädäntöön. Sopimus vahvistaa henkilön subjektiutta oikeudenhaltijoina. YK:n vammaissopimuksen toimeenpano vaatii myös kunnallista ja

hyvinvointialueen tasoista toimeenpanoa, jotta sopimus toteutuu arjen tasolla. Vantaan kaupunki pyrkii edistämään sopimuksessa mainittuja kollektiivisia oikeuksia (esim. esteettömyys) ja subjektiivisia oikeuksia (mukaan lukien kohtuulliset mukautukset).

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) § 8 kieltää kaikenlaisen syrjinnän. Syrjintää on muun muassa välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. Yhdenvertaisuuslaissa säädetään § 15 myös kohtuulliset mukautukset ihmisten yhdenvertaisuuden mahdollistajana.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa uuden vammaispalvelulain voimaantuloa on siirretty, jotta lain soveltamisalaa on mahdollista tarkentaa erikseen annettavalla esityksellä ennen lain voimaantuloa. Laki tulee voimaan 1.1.2025. Aikaisemmin valmisteltu uusi vammaispalvelulaki sisälsi säännökset vammaisille henkilöille järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista. Kehitysvammalakiin jäisi vain itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista sekä tahdosta riippumatonta erityishuoltoa koskevat säännökset. Uudistuksen tavoitteena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa; ehkäistä ja poistaa esteitä, jotka rajoittavat vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumista yhteiskunnassa; tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista ja turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.) Vantaan kaupunki seuraa lakimuutoksen mahdollisia vaikutuksia kaupungin palveluihin.

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat teemoina lainsäädännön näkökulmasta kehittyneet viime vuosina merkittävästi. Taustalla ovat Euroopan Unionin saavutettavuus- ja esteettömyysdirektiivit, jotka on pantu täytäntöön kansallisesti lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) (ns. digipalvelulaki) ja valtioneuvoston asetuksena rakennusten esteettömyydestä (241/2017) (ns. esteettömyysasetus). Esteettömyysasetus perustelumuihin on osa vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen kansallista toteutusta.

1.2. Sosiaali- ja terveyshuollon uudistuksen mukanaan tuomat muutokset

Vuoden 2023 alusta kaikkien vantaalaisten lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut siirtyivät Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vastuulle. Kunnalla on kuitenkin edelleen velvoite kaikessa toiminnassaan huomioida, että henkilöt, joilla on jokin vamma tai toimintarajoite, voivat osallistua kunnan toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa esteettömyyden ja saavutettavuuden huomiointia kaikessa toiminnassa sekä kohtuullisia mukautuksia, jotta esimerkiksi kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa ja niiden toimintoihin osallistuminen on mahdollista ja mielekästä. (Hyvinvointisuunnitelma 2023–2025).

Hyvinvointialueen organisaatio jakautuu seuraaviin toimialoihin: lasten, nuorten ja perheiden palvelut, aikuissosiaalityö ja vammaispalvelut, vanhusten palvelut, terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimen palvelut ja konsernipalvelut. Yhteistyötä hyvinvointialueen toimialojen sekä kaupungin palvelualueiden kanssa tehdään monin eri tavoin. Yhteistyöstä käytetään usein nimitystä yhdyspinnat, jolla tarkoitetaan

erityisesti palveluita, joita toteutetaan kunnan ja hyvinvointialueen välisenä yhteistyönä. Esimerkiksi koulujen opiskeluhuolto on siirtynyt hyvinvointialueen toteutettavaksi, mutta sitä toteutetaan kiinteässä yhteistyössä perusopetuksen ja toisen asteen henkilöstön kanssa. Yhdyspintatyöllä pyritään varmistamaan, että palvelut pysyvät ennallaan uudistuksesta huolimatta. Hyvinvointialue laatii yhteistyössä kaupunkien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa valtuustokausittain lakisääteisen alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman. Tämä asiakirja sisältää alueellisen vammaispoliittisen ohjelman (Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2025).

1.3. Muu yhteistyö

Järjestöillä ja seurakunnilla on myös merkittävä rooli kumppanina erilaisilla yhdyspinnoilla kaupungin eri palveluissa. Vantaalla kolmas sektori tekee merkittävää täydentävää työtä myös erityisryhmien, kuten vammaisten henkilöiden kanssa.

Tärkeä kaupungin sisäinen toimija on Vantaan kaupungin vammaisneuvosto, joka on kuntalain 28 §:ssä tarkoitetulla tavalla vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettu vaikuttamistoimielin. Vammaisneuvoston tehtäviin kuuluu esimerkiksi vammaisten henkilöiden vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, vammaispalvelujen ja muiden tukitoimintojen kehityksen seuraaminen sekä lausuntojen antaminen vammaisia henkilöitä koskevissa asioissa. Lisäksi neuvosto osallistuu vammaisiin henkilöihin kuuluvan väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen arviointiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Vammaisneuvosto koostuu potilas- ja vammaisjärjestöjen edustajista ja se valitaan kahden vuoden välein järjestettävässä erillisessä vaalikokouksessa. Kokouksessa Vantaalla toimivien potilas- ja vammaisjärjestöjen on mahdollisuus asettaa ehdolle edustajiaan. Näistä ehdolle asetetuista valitaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja 12 vammaisneuvoston jäsentä, jotka kaupunginhallitus nimeää.

Vammaisneuvostossa on mukana myös pysyvät edustajat kaikilta kaupungin toimialoilta, jotka osaltaan huolehtivat siitä, että tieto eri toimialoilla tapahtuvista asioista kulkeutuu vammaisneuvostolle. Vammaisneuvostossa on myös mukana kaupunginhallituksen edustaja. Vammaisneuvosto tekee yhteistyötä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaisneuvoston kanssa. Hyvinvointialueen vammaisneuvosto koostuu tällä hetkellä kuudesta Vantaan vammaisneuvoston ja kolmesta Keravan vammaisneuvoston jäsenestä.

1.4. Ohjelman rakenteesta

Tämä ohjelma koostuu kolmesta osasta. Ensimmäiseen osaan on koottu saatavilla olevaa hyvinvointitietoa vammaisista henkilöistä Vantaalla. Toiseen osaan on koottu aiemmin mainitun Vantaan kaupungin toimialojen syksyjen 2022 ja 2023 välisenä aikana tekemien selvityksien koonti siitä, kuinka YK:n vammaisten oikeuksien sopimus jalkautuu Vantaan kaupungilla eri toimialoille. Koska osa vammaissopimuksen artikloista koskee enemmän toisia toimialoja kuin toisia, näkyy tämä myös kokonaisuudessa siten, että jokaisen teeman alla ei näy välttämättä kaikkia kaupungin toimialoja. Alkuperäisiä selvityksiä on myös syksyn 2023 aikana päivitetty.

Ohjelman valmistelun tueksi toteutettiin kysely osallistuvavantaa.fi -sivustolla, jolla kartoitettiin vantaalaisten vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja potilas- ja vammaisjärjestöjen näkökulmia vammaisten henkilön osallisuudesta, hyvinvoinnista ja toimintamahdollisuuksista Vantaalla. Kyselyyn saattoi vastata suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi 21.11.-7.12.2023 välisenä aikana. Tehdyn kyselyn vastaajien määrä (32 lähetettyä vastausta) ei riitä laajemman tilastollisen analyysin tekemiseen. Kyselyssä määrällisesti eniten kommentteja tuli koulutukseen, työllisyyteen ja erityisesti lasten harrastuksiin liittyen.

Kolmannessa osassa on koottu yhteen vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen liittyviä näkökulmia teemoittain sekä kehityskohteet jokaiselle kaupungin toimialalle. Näissä pohjana ovat toimialojen tekemät selvitykset, kyselyn tulokset sekä vammaisneuvoston tekemät huomiot. Tässä osassa ohjelmaa kuvataan myös, kuinka ja miten ohjelmassa esitettyjä kehityskohteita seurataan ja arvioidaan. Ohjelmassa on myös lisäksi tiivistelmä ruotsin kielellä ja selkosuomeksi.

1.5. Tärkeimmät käsitteet

Vammaisuus

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2016/27) määrittelee vammaisuuden seuraavasti:

Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän

täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Tänä päivänä on siirrytty lääketieteellisestä, henkilön diagnoosia, vammaa ja sen kuntouttamista korostavasta ajattelutavasta vähitellen sosiaaliseen malliin vammaisuuden kuvaamisessa. Sosiaalisessa mallissa vammaisuus ymmärretään henkilön suhteena ympäröivään yhteiskuntaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, vammaispalveluiden käsikirja)

Esteettömyys ja saavutettavuus

Termejä esteettömyys ja saavutettavuus käytetään usein synonyymeina toisilleen. Invalidiliitto (2023) määrittelee esteettömyyden ensisijaisesti koskemaan lähinnä fyysistä ympäristöä, kuten rakennuksia, ulkoalueita ja julkisia liikennevälineitä. Saavutettavuudella tarkoitetaan abstraktimpaa ja aineettomampaa ympäristöä, kuten tietoa, verkkosivuja, palveluja ja asenteita.

Kognitiivinen saavutettavuus

Puhuttaessa kognitiivisesta saavutettavuudesta tarkoitetaan Kehitysvammaliiton ja Kehitysvammatuki 57 ry:n Selkeästi meille -hankkeen mukaan sitä, että verkkopalvelu on suunniteltu sellaiseksi, että sitä on mahdollisimman helppo käyttää ja sieltä löytyvää tietoa on helppo ymmärtää.

Kohtuulliset mukautukset

Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja

palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325).

Neuropsykiatriset haasteet

Nepsy on lyhenne neuropsykiatrisista haasteista, jotka johtuvat aivotoiminnan rakenteellisesta ja toiminnallisesta poikkeavuudesta. Neuropsykiatrisia vaikeuksia ovat esimerkiksi ADHD ja ADD, Aspergerin oireyhtymä ja muut autismikirjon häiriöt, kehityksellinen kielihäiriö sekä Touretten oireyhtymä. (Näenepsy 2023).

Inkluusio

Sitra määrittelee (2023) inklusion mukaan kuulumisena ja osallisuutena esimerkiksi johonkin toimintaan, palveluun tai organisaatioon. Kuinka näihin sisällytetään ihmisiä, jotka saattaisivat muuten jäädä ulkopuolelle tai tulla marginalisoiduksi. Inklusiivinen opetus on Opetus- ja kulttuuriministeriön (2021) mukaan periaate, joka edellyttää sekä järjestelmän että toimintarakenteiden kehittämistä ja samalla myös sellaisen toimintakulttuurin ja pedagogisten menetelmien kehittämistä, jotka edistävät kaikkien oppilaiden onnistumista opinnoissaan sekä hyvää kasvua ja kehitystä. Opetus järjestetään siten, että jokainen oppilas saa riittävän ja oikea-aikaisen tuen oppimiselleen ja muulle kasvulleen. Opetusta järjestettäessä selvitetään aina ensin lähikoulun mahdollisuudet erityistä tukea tarvitsevan oppilaan opettamiseen.

2. HYVINVOINTITIETOA VANTAALTA

Tähän osioon on koottu saatavilla olevaa hyvinvointitietoa vammaisista henkilöistä.

Vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden määrää ei voida Vantaalla eikä valtakunnallisestikaan tarkkaan määritellä. Sitä arvioidaan monin eri tavoin esimerkiksi eri palveluiden käyttäjien, potilas- ja vammaisjärjestöihin kuuluvien määrän ja erilaisten tutkimusten pohjalta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2016) toteaa työikäisten kohdalla tulosten vaihtelevan valtakunnallisesti 7 prosentista 29 prosenttiin väestöstä. Joka tapauksessa, kun puhutaan vammaisista henkilöistä, puhutaan merkittävästä vähemmistöstä.

Vantaan kaupungilla ei ole tällä hetkellä kaupunkitasoisesti koordinoitua omaa tietotuotantoa vammaisiin tai toimintarajoitteisiin henkilöihin liittyen. Toimialoilla on yksittäisten palveluiden tai toimintojen osalta kerättyä informaatiota.

Vammaisopetusta järjestetään Vantaalla 14 koulussa. Tällä hetkellä vammaisopetuksessa on noin 330 oppilasta. Oppiaineittain (OA) opiskelevia on noin 200, toiminta-alueittain (TOI) opiskelevia on noin 130. Vammaisopetusta tarvitsevien lasten määrä on kasvussa.

Kehitysvammaisten lasten päivätoimintaan päätöksiä on joulukuuhun 2023 mennessä 250 ja toimintaan osallistuu tällä hetkellä noin 230 lasta. Päivätoiminta järjestetään niissä kouluissa, joissa on vammaisopetusta. Lomatoimintaa järjestetään keskitetysti viidessä koulussa. Lomatoiminnan päätöksiä on yhteensä 180 kpl.

Lomatoimintaan ilmoittautui lyhyillä lomilla (talviloma 2023, syysloma 2023, tammikuun lomalla 2024) 80–100 lasta. Kesä- ja elokuussa 2023 lomatoimintaan ilmoittautui noin 120 lasta. Päivä- ja lomatoiminnan päätökset tehdään Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella ja kaupunki toteuttaa toiminnan ostopalveluna hyvinvointialueelle.

Vantaan kaupungin liikuntapalvelut järjestävät vuodessa 32 ohjattua liikuntaryhmää erityisryhmille. Nämä ryhmät ovat tarkemmin:

- ohjattu kuntosali (vapaaharjoittelu) 5 ryhmää
- tuolijumppa + kuntosaliryhmä 3 ryhmää
- viittomakieliset ryhmät 4 ryhmää (2 vesijumppaa + 2 jumppaa)
- mielenterveyskuntoutujien kuntosaliryhmä 1 ryhmä
- tuolijumppa 1 ryhmä
- vesijumppa lämminvesialtaassa 1 ryhmä
- vesijumppa 1 ryhmä
- lasten/nuorten perusliikuntakerho 12–18-vuotiaille 2 ryhmää

Alle 16-vuotiaista vammaistukea sai lokakuussa 2023 Vantaalla 1 863 henkilöä. Tukea maksettiin yhteensä Vantaan ja Keravan alueella hieman alle 4,5 miljoonaa euroa. 16 vuotta täyttäneen vammaistukea sai Vantaalla 641 henkilöä. Tukea maksettiin yhteensä Vantaan ja Keravan alueella lähes 2 miljoonaa euroa. Eläkettä saavan hoitotukea sai vuonna 2022 Vantaalla 4 356 henkilöä ja sitä maksettiin Vantaan ja Keravan alueella yli 10 miljoonaa euroa. (Kansaneläkelaitos, Vammaistukien saajat ja maksetut etuudet 2023.)

Vuoden 2023 tammikuun ja lokakuun välisenä aikana tulkkaukspalveluihin oikeutettuja henkilöitä (kuulovammaisia, puhevammaisia tai kuulonäkövammaisia henkilöitä) Vantaalla on ollut

296 henkilöä. Heistä 171 on käyttänyt tulkkauspalveluita. (Kansaneläkelaitos, Vammaisten tulkkauspalveluihin oikeutetut ja palvelun käyttäjät 2023.)

Valtakunnallisesti rekistereistä saatava vammaisia sosiaali- ja terveysterveysten käyttäjiä koskeva tieto on etupäässä suoritepohjaista tietoa sosiaali- ja terveysterveysten vammaisterveysten käytöstä. Hyvinvointialueuudistusten myötä tieto sosiaali- ja terveysterveysten käyttävistä henkilöistä siirtyi hyvinvointialueelle. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos peräänkuuluttaa sellaisten indikaattorien luomista, jotka kuvaavat suoritteiden lisäksi vammaisten henkilöiden palveluntarvetta ja sen täyttymistä sekä palvelujen vaikutuksia vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen osallisuuden ja osallistumisen toteutumiseen. Kaupungin näkökulmasta olisi tarpeellista saada enemmän kokemuspohjaista tietoa vammaisten henkilöiden osallisuudesta, hyvinvoinnista ja toimintamahdollisuuksista Vantaalla tiedolla johtamisen tueksi. Yksilön kohdalta tämä on myös merkittävää, sillä vammaisuutta ja vammaisia henkilöitä koskevan tiedon saatavuus ja tunnettuus voi myös lisätä yksittäisen vammaisen henkilön tai ryhmän itsetuntemusta. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Lapsiasiainvaltuutetun vuonna 2021 julkaisema tutkimuskokoelma kuvaa sitä, kuinka vamman kanssa elävien lasten ja nuorten oikeuksien täysimääräinen toteutuminen on vielä pitkän taipaleen päässä. Lapset ja nuoret kohtaavat arjessa lukuisia lähiympäristöön ja arjen sujuvuuteen vaikuttavia fyysisiä, asenteellisia ja normeihin liittyviä esteitä. Fyysiset esteet ovat hyvin konkreettisia asioita, esimerkiksi kynnyksiä, vaikeapääsyyisiä tai ahtaita kulkuneuvoja, puuttuvia apuvälineitä tai väkivaltaa. Asenteelliset esteet havaitaan esimerkiksi

kiusaamisena, ulossulkemisena, häirintänä tai haluttomuutena purkaa fyysisiä tai normatiivisia esteitä. (Lapsiasiainvaltuutetun toimisto 2021.)

Tutkimustulosten (Teittinen, A. & Vesala, H., 2022) mukaan vammaiset ihmiset kokevat syrjintää läpi elämän aina esikoulusta peruskouluun ja opiskeluihin. Lähes puolet vastanneista on kokenut syrjintää liittyen eniten koulutukseen ja opiskeluun liittyviin mukautuksiin. Useimmiten syrjintää ilmoittivat kokeneensa tällä hetkellä koulussa tai opiskelemassa olevat ja alle 25-vuotiaat. Muita syrjintäkokemuksia ovat aiheuttaneet koulutukseen pääsy, kieleen ja kommunikaatioon liittyvät ongelmat sekä esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvät ongelmat.

Oppivelvollisuus on laajentunut ja toisen asteen opinnoista on tullut maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Tämä on tärkeä huomioida myös vammaisten nuorten kohdalta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän selvityksen (2023) mukaan opiskeluhuoltopalveluja tulee kehittää vastaamaan vammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalvelujen saatavuutta. Tietoa tukipalveluista ja niiden saatavuudesta tulisi olla riittävästi saatavilla myös vammaisille henkilöille, huoltajille ja koulutuksen järjestäjille. On tärkeää vahvistaa myös kuraattoreiden, psykologien ja opiskeluterveydenhuollon osaamista tukipalveluiden tarpeiden tunnistamisessa ja toteuttamisessa. Tärkeää on myös kehittää vammaisten opiskelijoiden tukipalvelujen koordinoitua ja yhteistyötä koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden välillä.

Väestötutkimukset osoittavat, että Covid19-pandemian aikana toimintarajoitteisten aikuisten hyvinvointi heikkeni yleisemmin kuin muun väestön. Epäsuotuisia hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia havaittiin

niin kuulon, näön, oppimisen/muistin kuin liikkumisen rajoitteita kokeneilla ihmisillä. Esimerkiksi yksinäisyys, univaikeudet, huolet tartunnasta sekä heikentynyt taloudellinen tilanne korostuivat toimintarajoitteisten aikuisten arjessa. Lisäksi psyykkinen kuormittuneisuus lisääntyi muuta väestöä enemmän. Terveelliset ruokailutottumukset ja liikunta ovat esimerkkejä elintavoista, jotka heikkenivät toimintarajoitteisilla ihmisillä enemmän kuin muilla. Huonoin tilanne oli usein henkilökohtaista apua tarvitsevilla vammaisilla ihmisillä ja toimintarajoitteisilla maahanmuuttajilla. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Maahanmuuttajataustaiset henkilöt, joilla on jokin vamma tai pitkäaikaissairaus, edustavat vähemmistöä vähemmistössä ja ovat siten haavoittuvassa asemassa yhteiskunnassa. Niin Suomen kuin Euroopan neuvoston vammaispoliittisessa ohjelmassa otetaan huomioon haavoittuvien ryhmien tukeminen ja esimerkiksi erityistarpeiden kuten kulttuuri- tai kielitaustan huomioiminen. Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen tai homogeeninen ryhmä, vaan heidän joukossaan on monista eri syistä maahan tulleita, eri kansallisuuksia ja kieliryhmiä, korkeasti koulutettuja ja lukutaidottomia sekä eritasoisesti suomen kieltä taitavia ihmisiä. Yhteistä heille on oikeastaan siten vain kokemus maahanmuutosta, mihin kukin voi suhtautua eri tavoin ja erilaisin selviytymiskeinoin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Vammaispalveluiden käsikirja 2023.)

Vammaisten vantaalaisten RAI-arvioitujen asiakkaiden masennusepäilyt ja itsearvioidut mielialaongelmat ovat lisääntyneet vuodesta 2020 vuoteen 2022. Sosiaalinen vetäytyminen ei ole lisääntynyt, mutta henkilökohtaisesti kotiympäristössä koettu turvattomuus on kasvanut

kolminkertaiseksi reilun vuoden aikana. (Vantaan kaupungin hyvinvointikatsaus, 2022.) RAI-järjestelmä on standardoitu tiedonkeruun ja havainnoinnin välineistö, joka on tarkoitettu iäkkäiden palvelujen tai kehitysvammapalvelujen asiakkaan palvelutarpeen arviointiin ja hoito, kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laatimiseen (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, tietoa RAI-järjestelmästä 2023).

Vammaiset henkilöt ovat alttiita väkivallalle ja hyväksikäytölle useammin kuin muut ihmiset. Väkivallan muotojen yleisyys vaihtelee sukupuolittain. Vammaiset miehet kokevat enemmän fyysistä väkivaltaa ja vammaiset naiset puolestaan kokevat todennäköisemmin seksuaalista väkivaltaa sekä kumppanin tekemää väkivaltaa. On arvioitu, että kehitysvammaisilla naisilla on 4–10-kertainen riski kokea seksuaalista väkivaltaa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022.)

Lähteet

Alueellinen hyvinvointikertomus ja suunnitelma 2023. [Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 0.pdf \(vakehyva.fi\)](#)

Invalidiliitto 2023 www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus. Luettu. 9.12.2023

Kansaneläkelaitos 2023. Vammaistukien saajat ja maksetut etuudet.

Kansaneläkelaitos 2023. Vammaisten tulkkauspalveluihin oikeutetut ja palvelun käyttäjät.

Kehitysvammaliitto ja Kehitysvammatuki 57 ry 2023. Internetsivu:

[Mitä on kognitiivinen saavutettavuus? - Selkeästi meille \(selkeasti-meille.fi\)](#). Luettu 15.12.2023.

Kuntalaki 410/2015. [Kuntalaki 410/2015 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Lapsiasiainvaltuutetun toimisto 2021. Vammaisuus ja lapsen oikeudet: Lapsen elämää vamman kanssa.

Näe Nepsy 2023. Internetsivu: <https://naenepsy.fi>. Luettu 9.12.2023

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Vammaiset ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ja oppivelvollisuuden laajentuminen: Raportti tukipalveluista toisen asteen koulutuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Oikeus oppia. Oppimisen tuen, lapsen tuen ja inklusion edistämistoimia varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa valmisteleva työryhmän väliraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:30.

Perustuslaki 1999/731. [Suomen perustuslaki 731/1999 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Sitra 2023. Internetsivu: <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/inklusion>. Luettu 15.12.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. <https://stm.fi/vammaispalvelulaki>. Luettu 8.12.2023

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023. [Tietoa RAI-järjestelmästä - THL](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. [Vammaisten ja maahanmuuttaneiden ihmisten selviytyminen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa \(julkari.fi\)](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Vammaispalveluiden käsikirja 2023. [Vammainen maahanmuuttaja - THL](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Vammaisuus ja väkivalta 2022.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. [Tietoa ja tietotarpeita vammaisuudesta: Analyysia THL:n tietotuotannosta.](#) Työpaperi 38/2017. Helsinki: THL, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. [Vammaisia on työkäisistä suomalaisista 7 tai 29 prosenttia - THL-blogi](#)

Teittinen, A. & Vesala, H. 2022. Vammaisten ihmisten syrjäytämiskokemuksia koulutuksen kentällä. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti, 2022, Vol. 32. Vammaistutkimuksen teemanumero, Niilo Mäki -säätiö. 33–49. https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2022/05/Bulletin_E_2022_33-49.pdf.

Vantaan kaupungin hyvinvointikatsaus 2022.

Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325. [Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®](#)

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2016/23.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/2016/20160027/20160027_2#idm46434449939584

3. KUVAUS NYKYTILASTA

Vantaan kaupungin vammaisneuvosto teki keväällä 2022 selvityspyynnön YK:n vammaissopimuksen toteutumisesta kaupungin toimialoilla. Pyynnön tavoitteena oli selvittää, kuinka YK:n vammaissopimusta aiotaan edistää ja mitä olemassa olevia hyviä käytänteitä toimialoilla tällä hetkellä on jo olemassa. Selvitykset käsiteltiin vammaisneuvoston kokouksissa syksyn 2022 ja syksyn 2023 välisenä aikana.

Tähän lukuun on tuotu yhteen toimialojen tekemät selvitykset päivitettyinä tähän hetkeen. Ne kuvaavat vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen nykytilaa Vantaan kaupungilla.

Kokonaisuus jakautuu seitsemään teemaan. Jokaiseen teemaan on yhdistelty useampia artikloita YK:n vammaissopimuksesta. Toimialojen selvitykset jakautuvat useiden artikloiden alle. Osa teemoista kuuluu selkeästi vain tietylle toimialalle, kuten esimerkiksi työ ja työllistyminen, joka kuuluu kaupungin työllisyyspalveluille. Jotkin teemat koskettavat taas useampia toimialoja.

Teema 1: Osallisuus päätöksenteossa ja yhdenvertaisena kuntalaisena

Teema 2: Tietoisuuden ja tietopohjan lisääminen

Teema 3: Esteettömyys ja saavutettavuus

Teema 4: Turvallisuus ja vaaratilanteet

Teema 5: Koulutus

Teema 6: Työ ja työllistyminen

Teema 7: Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika

3.1. Teema 1: osallisuus päätöksenteossa ja yhdenvertaisena kuntalaisena

3.1.1. Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Vantaan arvojen yhteydessä todetaan yksiselitteisesti: "Vantaan kaupunki sitoutuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä edellyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaikessa päätöksenteossa ja kaikissa palveluissa." (Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma strategiakaudelle 2022–2025).

Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa todetaan, että tavoitteena on, että toteutamme yhdenvertaisuuden edistäviä toimenpiteitä kaikissa palveluissamme, kehitämme digitaalista saavutettavuutta ja että rakennusten ja tilankäytön suunnitteluun otetaan työn alusta saakka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulma.

Vantaan kaupungilla varsinainen vammaisten henkilöiden osallistaminen palveluiden suunnitteluun ja päätöksentekoon tapahtuu pääosin muiden, varsinaisia palveluja tuottavien toimialojen toimesta.

Vantaan Sanomat ja Vantaan kaupunki ovat syksystä 2022 alkaneet julkaista yhdessä selkokielistä paikallislehteä, Selkovantaalaista. Lehti ilmestyy kerran kuussa ja siitä voi lukea ajankohtaisista Vantaan asioista, tapahtumista ja ihmisistä selkosuomeksi. Lehti on Vantaan ensimmäinen lehti selkosuomeksi. Selkovantaalainen jaetaan jokaiseen kotiin ilmaiseksi Vantaan Sanomien kanssa. Lehden voi myös itse hakea Vantaan Sanomien noutopisteistä sekä useista Vantaan kaupungin asiointipaikoista, esimerkiksi kirjastosta, Vantaa-infosta tai

asukastilasta. Selkovantaalainen sai vuonna 2023 vuoden selväsanainen -palkinnon, joka myönnetään selkokielisyyden edistämisestä. Palkinnon myönsi Kotimaisten kielten keskus.

Vantaan kaupunki on aloittanut vuonna 2023 selkokielen kouluttamisen henkilöstölle. Koulutuksia järjestetään yhdessä Selkokeskuksen kanssa. Selkokielisyyttä lisätään myös kaupungin erilaisiin ohjelmiin, esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmaan 2023–2025 on tuotettu erillinen selkokieline tiivistelmä. Kaupungin verkkosivuilta löytyy myös oma osionsa, Vantaan palvelut selkosuomeksi.

3.1.2. Kaupunkiympäristön toimiala

Vantaan kaupunkiympäristön osallisuussuunnitelman tavoite on, että tiedonsaanti, osallistuminen ja vaikuttaminen on helppoa ja mahdollista kaikille. Tarjoamme asukkaille aitoja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Tätä tukee se, että tarjoamme saavutettavaa tietoa kaupungin suunnittelusta kaikille kuntalaisille ja erilaisia vaikuttamisen paikkoja ja tilaisuuksia, joissa on otettu huomioon niiden saavutettavuus. Vammaisneuvoston edustajia on usein mukana erilaisten esteettömyyteen liittyvien hankkeiden ohjausryhmissä ja hankkeita sekä muita toimintoja esitellään vammaisneuvostossa säännöllisesti.

3.1.3. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa jokaiselle lapselle tehdään lapsikohtainen suunnitelma yhdessä huoltajien ja mahdollisten muiden yhteistyötahojen kanssa, ja tätä suunnitelmaa tehtäessä ja arvioitaessa lapsen osallisuus tulee huomioida. Lapsilla on oikeus tarvitsemaansa tukeen, kuten avustamiseen, tulkitsemiseen ja apuvälineiden käyttöön. Varmistamme, että huoltajilla on tieto näistä oikeuksista.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa varmistetaan, että lapsi kokee olevansa tervetullut ja kuuluvansa ryhmään. Lapsen osallisuutta ryhmässä mahdollistetaan esimerkiksi siten, että lapsi saa riittävän tuen kyetäkseen osallistumaan leikkiin. Lapsille tarjotaan ja järjestetään tietoisesti mahdollisuuksia valintojen tekemiseen, ja mahdollistetaan valintojen tekeminen ja osallisuus erilaisten menetelmien kautta.

Perusopetuksessa yhteisöllisiin oppilashuoltoryhmiin osallistuu edustaja vammaisopetuksesta. Oppilaiden kuulemisessa huomioidaan myös erilaiset tavat kommunikoida ja tarjotaan kommunikoinnin tukea. Oppilailla on oikeus tarvittaessa saada tulkkipalvelua, tulkitsemispalvelua tai avustajan palvelua.

Kehitysvammaisten oppilaiden opetusryhmiä on kaikilla palvelualueilla (pois lukien ruotsinkieliset oppilaat, joiden opetus järjestetään Helsingissä). Muiden vammaryhmien osalta oppilaat integroituvat eri tukimuotoja hyödyntäen yleisopetukseen tai yleisopetuksen erityisryhmiin omaan lähikouluun.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on osa Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmaa, joka velvoittaa työntekijöiden työtä. Lisäksi päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa on kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Peruskouluilla on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ja erilliset suunnitelmat kiusaamisen ehkäisemiseksi. Lisäksi peruskouluissa kaikilla oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ja käyttää oppilashuollon palveluja.

Työyhteisöissä keskustellaan inklusiivisten arvojen, kuten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon huomioimisesta käytännön työssä. Lapsilla on mahdollisuus toimia yhdessä ns. normaalisti kehittyvien kanssa mahdollisimman monenlaisissa tilanteissa. Työntekijöiden tehtävänä on tarjota lisäapua lapselle, joka sitä tarvitsee.

Toisella asteella vammaisten henkilöiden osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus on huomioitu osana kaikkea muuta tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- ja osallisuussuunnittelua eli niistä ei ole erillistä suunnitelmaa. Osallisuus on huomioitu osana muuta toimintakulttuuria. Tukipalveluja tarjotaan tarvittaessa.

3.1.4. Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Elinikäinen oppiminen

Vantaalaisten osallisuuden edistäminen sekä asukkaiden moninaisuuden huomioiminen palvelutarjonnassa on osa palvelualueen toimintakulttuuria. Vammaisille henkilöille suunnatut toiminnot suunnitellaan ja laaditaan yhteistyössä vammaisia henkilöitä edustavien tahojen kanssa vammaisia henkilöitä kuullen.

Harrastusten Vantaa -toiminnassa vammaisryhmät huomioidaan aktiivisesti osana kausisuunnittelua. Vammaisille henkilöille suunnatut harrastussisällöt toteutetaan koulupäivän yhteydessä pääasiassa luokittain, jotta voidaan parantaa kyseessä olevan kohderyhmän mahdollisuutta osallistua harrastustoimintaan. Mukana ryhmissä ovat aina avustajat, jotta osallistuminen voi olla mahdollisimman täysipainoista ja yksilön henkilökohtaiset tarpeet huomioivaa.

Harrastusosallistujilta kerätään kauden aikana palautetta, jota hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tulevien harrastussisältöjen suunnittelussa. Harrastustoiminnan toteuttajilta edellytetään kykyä vuoropuheluun osallistujien kanssa myös kesken harrastuskauden, jotta osallistujilla on mahdollisuus vaikuttaa harrastussisältöihin.

Liikunta

Liikunnan palvelualueella on toteutettu soveltavan liikunnan toimintaympäristön kartoitus vuonna 2021, jonka yhteydessä osallistettiin toimintarajoitteisia kuntalaisia. Kuntalaiskyselyyn vastasi 160 erityistä tukea tarvitsevaa henkilöä, joilta selvitettiin liikuntatottumuksia, liikkumisen esteitä ja toiveita liikuntapalvelujen kehittämiseksi. Nykytilakartoitus on toiminut lähtökohtana soveltavan liikunnan palvelujen kehittämiseksi ja jatkossa liikkumiskysely toistetaan resurssien puitteissa.

Valtakunnallinen Suomen Paralympiakomitean ja Liikuntatieteellisen Seuran koordinoima liikkumiskysely toimintarajoitteisille toteutettiin vuonna 2020 ja se raportoitiin kyselyn järjestäjien toimesta vuonna 2021. Vastaava kysely on uusittu vuonna 2023. Tulokset uusintakyselystä ovat käytettävissä vuonna 2024. Vantaalla kyselyä jaettiin aktiivisesti eri tahoille, koska kyselystä on mahdollista eriyttää vantaalaisten vastaukset.

Liikunnan palvelualue toteutti vuonna 2023 kyselyn liikuntaa järjestäville yhdistyksille, jossa kartoitettiin tuki- ja koulutustoiveita soveltavan liikunnan järjestämiseksi ja/tai kehittämiseksi yhdistyksissä. Kyselystä saatujen vastausten perusteella yhdistyksille on järjestetty syksyllä 2023 soveltavan liikunnan starttikoulutus madaltamaan kynnystä kaikille avoimen seuratoiminnan toteuttamiseksi.

Liikunnan palvelualue tuo vammaisneuvoston käsiteltäväksi erityisesti sellaisia hankkeita, joilla on vaikutus vammaisten hyvinvoinnin ja liikkumisen kannalta.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Moninaisuuden huomioiminen on osa palvelualueen palvelutarjontaa. Vammaisten osallistaminen tapahtuu pääasiassa vammaisjärjestöjen kautta. Heitä ja kokemusasiantuntijoita kutsutaan sidosryhmätilaisuuksiin ja työpajoihin. Myös vammaisten lasten ja nuorten osallisuutta pyritään vahvistamaan. Vammaisten henkilöiden osallisuus pyritään varmistamaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarvittaessa avustajan ja/tai apuvälineiden avulla. Huomioidaan erilaiset tavat kommunikoida ja käytetään tarvittaessa tulkki-/tulkitsemispalvelua.

Digitaalisia palveluja pyritään kehittämään niin, että kaikki väestöryhmät pystyisivät tasavertaisesti hyödyntämään digitalisaation tarjoamia hyötyjä ja mahdollisuuksia. Etäosallistuminen tukee vammaisten ihmisten osallisuutta.

Nuoriso- ja yhteisöpalvelut

Toiminnassa huomioidaan moninaisuus ja palveluja pyritään kehittämään niin, että kaikki väestöryhmät pystyisivät tasavertaisesti hyödyntämään palveluita ja osallistua toimintaan. Esimerkiksi alueelliset yhteisötapaamiset järjestetään hybriditilaisuuksina.

Yhteiset palvelut

Kaupunkitasoisen osallisuuden edistäminen on asetettu toimialan yhteisissä palveluissa sijaitsevan viestintä- ja vuorovaikutusyksikön osallisuuspalveluiden tehtäväksi.

Kaupunkitasoisesti osallisuutta linjaa valtuustokauden 2022–2025
kestävä Osallistuva Vantaa

-ohjelma. Ohjelman tavoitteena on, että kaikilla vantaalaisilla on
mahdollisuus tulla kuulluksi ja kokea osallisuutta yhdenvertaisesti.
Osallistuminen ei ole pelkkää äänestämistä ja vaikuttamista, vaan myös
omaehtoista aktiivisuutta, yhteisöllisyyttä ja kuulumisen tunnetta.

Osallisuusohjelman yksi teema on hiljaisten ryhmien osallisuuden
tukeminen. Tämän alla tavoitteissa on syrjäytymisvaarassa olevien
osallisuuden tukeminen.

Sen toimenpiteet ovat:

- Luomme uusia toimintamalleja.
- Edistämme kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä.
- Lisäämme osaamista esteettömien ja saavutettavien tilaisuuksien
järjestämisestä.

Toimenpiteiden avulla vahvistetaan myös vammaisten henkilöiden
osallisuutta. Ohjelmakauden aikana on edistetty esimerkiksi kaupungin
tilaisuuksien viittomakielen tulkkauksia.

Vammaisten henkilöiden osallisuutta ja äänen kuulumista
pääöksenteossa edistää kaupunkitasoisesti vaikuttamistoimielimistä
vammaisneuvosto, jonka koordinaattori sijaitsee organisaatiossa
kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan yhteisten palveluiden
viestintä- ja vuorovaikutusyksikössä.

3.2. Teema 2: tietoisuuden ja tietopohjan lisääminen

3.2.1. Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Vantaan Sanomat ja Vantaan kaupunki ovat vuonna 2022 alkaneet julkaista yhdessä selkokielistä paikallislehteä Selkovantaalaista. Lehti ilmestyy kerran kuussa. Lehdestä voi lukea ajankohtaisista Vantaan asioista, tapahtumista ja ihmisistä selkosuomeksi.

Lehti on Vantaan ensimmäinen lehti selkosuomeksi. Selkovantaalainen jaetaan jokaiseen kotiin ilmaiseksi Vantaan Sanomien kanssa. Lehden voi myös itse hakea Vantaan Sanomien noutopisteiltä sekä useilta Vantaan kaupungin asiointipaikoista, esimerkiksi läheisestä kirjastosta, Vantaa-infosta tai asukastilasta.

3.2.2. Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Elinikäinen oppiminen

Elinikäisen oppimisten palvelualue lisää mahdollisuuksien mukaan ymmärrystä ja tietoisuutta eri vähemmistöistä, kuten vammaisista sekä kieli- ja kulttuuriryhmistä ja heidän oikeuksistaan. Vantaan aikuisopisto on esimerkiksi järjestänyt viittomakielen kursseja osana opintotarjontaansa.

Harrastusten Vantaassa on käynnissä erillinen kehityshanke (2023–2024) erilaisuuden ymmärryksen lisäämiseksi. Hankkeen aikana ja erityisesti sen tuloksilla pyritään ennen kaikkea lisäämään harrastustoimijoiden ja -ohjaajien tietoisuutta ymmärtää erilaisia olemassa olevia tarpeita sekä saamaan työkaluja toimia itse mahdollisimman avoimesti erilaisuutta kohdatessaan.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Vantaan kaupungin palvelukanavien kautta voi jättää palautetta palvelualueen toiminnasta.

Palvelualueella mahdollistetaan vammaisten esiintyjien ja taiteilijoiden toiminta taiteilijoina ja artisteina yhdenvertaisesti vammattomien kanssa. Vammaisten henkilöiden representaatioon taiteessa kiinnitetään huomiota niin, että vammaisia henkilöitä ja heidän elämänsä pyritään representoimaan heidän todellisesta elämästään käsin ja heidän itsensä toimesta. Stereotypioita, oletuksia ja ennakkoluuloja vammaisista henkilöistä ja heidän elämästään vältetään.

Vammaisiin henkilöihin suhtaudutaan yhdenvertaisina toimijoina kulttuurin ja taiteen alueella ja heidät oikeutensa toimijuuteen turvataan. Lähtökohtaisesti heidän kykynsä ja panoksensa nähdään yhtä olennaisena ja vaikuttavana kuin vammattomienkin panos.

Lisätään tietoisuutta vammaisista henkilöistä kouluttamalla henkilökuntaa vammaisuudesta ja vammaisten henkilöiden oikeuksista ja torjutaan siten vammaisiin henkilöihin liittyviä stereotypioita, ennakkoluuloja ja haitallisia käytäntöjä. Pyritään parantamaan vammaisten henkilöiden työllisyyttä lisäämällä tietoisuutta vammaisten henkilöiden kyvyistä ja rekrytoimalla vammaisia sopiviin tehtäviin.

Liikunta

Erityisen hyvää liikuntaa -hankkeessa on kartoitettu soveltavan liikunnan toimintaympäristöä. Kartoituksessa selvitettiin erityisryhmiin kuuluvien kuntalaisten liikkumista ja harrastamista, vantaalaisten yhdistysten soveltavan liikunnan tilaa sekä Vantaan kaupungin eri

palvelualueiden järjestämää liikuntatoimintaa erityistä tukea tarvitseville kuntalaisille. Kartoituksen tuloksia on hyödynnetty soveltavan liikunnan palvelujen kehittämiseen.

Liikunnan palvelualueella luodaan tulevina vuosina soveltavan liikunnan strateginen suunnitelma, joka perustuu arvioon soveltavan liikunnan palvelujen nykytilanteesta, kehittämistarpeista ja käytettävissä olevista resursseista. Kehityssuunnitelmassa määritellään soveltavan liikunnan tavoitteet seuraavan 4–5 vuoden toiminnalle. Tavoitteisiin sisällytetään sekä palvelujen määrälliset ja laadulliset että yhteistyön toimintamallit.

Liikunnan palvelualueen henkilökuntaa on koulutettu ja koulutetaan jatkossakin ottamaan huomioon erilaisten toimintakykyjen tarpeet ja kohtaamaan erilaiset liikkujat. Koulutuksia on järjestetty muun muassa palvelualueen kehittämispäivien yhteydessä sekä rajatummalle kohdejoukolle räätälöityinä koulutuksina.

Soveltavan liikunnan koulutuksia järjestetään myös vantaalaisille yhdistyksille. Liikuntaa järjestäviltä yhdistyksiltä kartoitettiin keväällä 2023 tuki- ja koulutustoiveita soveltavan liikunnan järjestämiseksi ja/tai kehittämiseksi. Kyselyn vastausten perusteella yhdistyksille järjestetään soveltavan liikunnan starttikoulutus madaltamaan kynnystä kaikille avoimen seuratoiminnan toteuttamiseksi. Resurssien puitteissa koulutuksesta pyritään luomaan pysyvä ja uudelleen toistettava koulutuskokonaisuus.

Liikunnan palvelualueen soveltavan liikunnan parissa työskentelevä henkilöstö osallistuu ammattitaitonsa kehittämiseksi soveltavan liikunnan koulutuksiin ja verkostoitumistilaisuuksiin esimerkiksi Suomen

Paralympiakomitean toteuttama parakouluttajakoulutus, Soveltavan liikunnan valtakunnallinen työseminaari, Liikuntatieteellisen seuran soveltavan liikunnan aamuporinat jne. Liikunnan palvelualueen tapahtumiin tuodaan soveltavan liikunnan kokeilupisteitä. Lajikokeilujen avulla tarjotaan tietoa soveltavasta liikunnasta sekä annetaan mahdollisuus asettua toimintarajoitteisen liikkujan asemaan esim. näkökyvyn simulaatiolasien avulla.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa aloitetaan kausittaiset Teams-tilaisuudet, joissa liikunnan palvelualue jakaa tietoa palveluistaan hyvinvointialueen henkilöstölle.

Nuoriso- ja yhteisöpalvelut

Kaupungin palautekanavassa voi jättää palautteen palvelualueen toiminnasta epäkohtia huomatessaan, näin tietoisuus lisääntyy ja palveluja pystytään parantamaan. Nuoriso- ja yhteisöpalveluissa toteutettiin henkilöstölle keväällä 2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely, jonka pohjalta pystytään nostamaan kehittämis ehdotuksiksi teemoja, joissa henkilöstön osaamista ja tietoisuutta voi kasvattaa.

Yhteiset palvelut

Kaupunkitasoista hyvinvoinnin ja terveyden (hyte) edistämisen työtä koordinoidaan toimialan yhteisistä palveluista. Hyte-työn keskeisiä tuotoksia on vuosittaisen hyvinvointikatsauksen sekä valtuustokausittaisen hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen. Nämä ovat keskeisiä välineitä myös vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden hyvinvoinnin arviointiin liittyen.

3.3. Teema 3: esteettömyys ja saavutettavuus

3.3.1. Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Saavutettavuuden eteen on tehty viime vuosina paljon töitä. Digitaalisten palveluiden saavutettavuudesta on säädetty laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Laki säättää vaatimuksista, jotka digipalveluiden eli verkkosivustojen ja mobiilisovellusten tulee täyttää. Vaatimusten tavoitteena on varmistaa, että verkko- ja mobiilipalveluja voidaan käyttää erilaisilla avustavilla teknologioilla (kuten näkövammaisten käyttäjien ruudunlukuohjelmat), erilaiset käyttäjät pääsevät sisältöön käsiksi ja pystyvät käyttämään toimintoja mahdollisista rajoitteista huolimatta ja että sisältö toistuu oikein eri päätelaitteilla.

Saavutettavuusvaatimusten täytyminen on otettu huomioon nykyisin käytössä olevissa kaupungin verkkosivustoilla. Verkkosivustoista hyvin merkittävä osa on jo täysin saavutettavuusvaatimusten mukaisia.

Valitettavasti vielä kaikissa digipalveluissa lain vaatimukset eivät täyty tietojärjestelmien kehittymättömyyksien vuoksi. Pyrimme vaikuttamaan tietojärjestelmien toimittajiin saavutettavuusvaatimusten toteuttamiseksi. Mikäli tämä ei ole mahdollista, otamme seuraavalla kerralla tietojärjestelmiä kilpailutettaessa saavutettavuuskriteerit vähimmäisvaatimuksiksi.

Kaupunginvaltuuston kokousten saavutettavuutta on pyritty lisäämään Vantaa-kanavassa julkaistun suoran ja sinne tallennettavan lähetyksen lisäksi laatimalla kokouksessa käydystä keskustelusta kirjallinen versio, joka myös tallennetaan Vantaa-kanavalle. Tämä mahdollistaa käydyn

keskustelun seuraamista myös niille, jotka eivät voi seurata lähetystä Vantaa-kanavalla.

3.3.2. Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla toimitilahankkeet suunnitellaan esteettömiksi lähtökohtina Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017 ja esteettömyys, ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä 2018.

Kaikkien sisäänkäyntien tulee olla katettuja ja esteettämiä. Ovien avausmekanismit on tehtävä helpoiksi pyörätuolin, rollaattorin tai lastenvaunujen kanssa liikuttaessa. Rakennusluvan yhteydessä jokaisesta hankkeesta laaditaan rakennusluvan edellyttämä liikkumis- ja esteettömyys selvitys. Vammaisneuvoston rakennustyöryhmä antaa kohteista lausuntoja rakennuslupakäsittelyn aikana.

Rakennustyöryhmässä on mukana kaupunkiympäristön edustaja.

Julkisten toimitilojen esteettömyyteen liittyvissä puutteissa Vantaalla korostuvat vanhat toimitilat, jotka on rakennettu ennen nykyisten esteettömyysnormien ja -toimintatapojen kehittymistä.

Katu ja puistoalueet suunnitellaan ja rakennetaan aina esteettömyyden perus- tai erikoistason mukaisina.

Joukkoliikenteen esteettömyyteen panostetaan yhdessä HSL:n kanssa: kalusto on matalalattiaista ja henkilökuntaa koulutetaan huomioimaan esteettömyysasiat ja erilaisten liikkujien tarpeet. Asemat ja pysäkit suunnitellaan ja rakennetaan siten, että joukkoliikenteen käyttäminen on mahdollisimman helppoa kaikille.

Kaupunkiympäristön toimialan palveluiden saavutettavuuteen liittyy olennaisena osana myös tiedon ja asiakirjojen saavutettavuus.

3.3.3. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa uusien päiväkotien suunnittelussa esteettömyys huomioidaan. Lisäksi vanhojen rakennusten tiloja muokataan tarvittaessa mahdollisuuksien mukaan. Perusopetuksessa koulujen tilasuunnittelussa huomioidaan esteettömyys. Toisen asteen oppilaitokset ovat esteettömiä.

Saavutettavuuden näkökulmasta avustamispalvelussa pyritään lisäämään viittomakielen osaamista ja mahdollisuus tulkitsemispalveluihin on muun muassa viittomakielisillä lapsilla. Vuorovaikutusta ja kommunikaatiota tukevien menetelmien käytön osaamista vahvistetaan henkilöstöä kouluttamalla. Huomioiden myös menetelmät, joilla lasten välistä vuorovaikutusta tuetaan.

Koulujen oppimateriaalin osalta huomioidaan saavutettavuuden vaatimukset ja oppilailla on oikeus tarvittavaan tulkkaus- ja tulkitsemispalveluun. Vaihtoehtoisten kommunikointimenetelmien osaamista tarvitaan entistä enemmän ja henkilöstöä pyritään kouluttamaan tähän. Osaavan henkilöstön rekrytoinnissa on haasteita.

Toisen asteen kohdalta saavutettavuutta on lähdetty edistämään, mutta siinä on kuitenkin vielä kehitettävää.

3.3.4. Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Elinikäinen oppiminen

Opetustilojen fyysistä esteettömyyttä kehitetään. Palvelualue luo aktiivisesti ilmapiiriä, jossa kaikilla oppijoilla on oikeus turvalliseen, avoimeen ja kunnioittavaan opiskeluympäristöön. Taiteen perusopetuksen ryhmissä ei ole säännöllisesti käytettävissä kouluavustajaa. Sen sijaan vanhemmat ja henkilökohtaiset avustajat ovat tervetulleita mukaan opetustilanteisiin. Oppilaan tarvitseman tuen järjestämisestä sovitaan yksilökohtaisesti.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Kulttuuritilat, kuten kulttuuritalo Martinus ja Lumosali ovat osittain esteettömiä ja kummassakin salissa on varattuna pyörätuolipaikkoja. Avustaja pääsee maksutta esityksiin. Kulttuuritalo Martinuksessa saatavilla on induktiosilmukka. Kulttuuritalo Martinuksen henkilöstön ja vuokraajien työtiloja muokataan vastaamaan myös vammaisten työntekijöiden tarpeita. Ratkaisut ovat toistaiseksi yksilöllisiä. Kartoitus kulttuuritilojen esteettömyydestä on vireillä. Vantaan taidemuseo Artsin näyttelytila Myyrmäessä on esteetön.

Kulttuuritapahtumissa, kuten festivaalit ja muut ulkona järjestettävät tapahtumat toteutetaan lähtökohtaisesti siten, että niihin on pääsy myös apuvälineitä käyttävillä henkilöillä. Kulttuuritoiminta- ja tilat -yksikkö ohjaa yhteistyökumppaneita järjestämään esteettömiä palveluita. Selkokieliseen viestintään panostetaan. Tapahtumaviestinnässä viestitään myös tilojen ja tapahtuman fyysisestä saavutettavuudesta.

Kirjastoissa korjataan tiloja ja kulkuväyliä esteettömämmiksi ja uudisrakennuksia suunniteltaessa huomioidaan esteettömyys jo suunnitteluvaiheessa. Ovien avaaminen tehdään helpoksi erilaisten

apuvälineiden kanssa liikkuville. Kirjastoissa hankitaan kuulovammaisia varten induktiosilmukat asiakaspalvelupisteisiin.

Tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettäessä tiedotetaan tilojen esteettömyydestä asiallisella, helposti luettavalla ja ymmärrettävällä tekstillä. Kirjaston tilojen opastetekstit ovat myös pistekirjoituksella. Huomioidaan avustajien läsnäolo tilaisuuksissa. Kirjastoissa saavutettavuuden parantamiseksi tulee mahdollistaa pääsy tieto- ja viestintäteknologiaan tarvittaessa apuvälineiden avulla.

Kirjastoissa edistetään digitaalisten palvelujen saavutettavuutta niin, että useimmat vammaiset voisivat käyttää verkkosivuja itsenäisesti.

Henkilökunnalle järjestetään koulutusta vammaisten henkilöiden kohtaamisesta, esteettömyydestä ja saavutettavuudesta. Myöhemmin koulutus tulee osaksi perusperehdytystä.

Liikunta

Uudet liikuntapaikat suunnitellaan esteettömiksi ja vanhoja tiloja parannetaan peruskorjausten yhteydessä esteettömämpään suuntaan. Liikuntapaikkojen esteettömyyskuvailua pyritään kehittämään kaupungin verkkosivuilla yhdessä viestinnän kanssa. Tällä hetkellä esteettömyystiedot ovat saatavilla kaikkien uimahallien osalta, mutta muiden sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen osalta on puutteita. Esteettömyystiedoissa kuvaillaan sisäänkäyntien, sisätilojen, puku- ja peseytymistilojen sekä liikuntatilojen ja katsomoiden esteettömyyteen liittyviä tekijöitä

Liikunnan palvelualue viestii palveluistaan monikanavaisesti. Käytössä ovat kaupungin verkkosivut, uutiskirjeet, somekanavat, paperiset

esitteet jne. Ohjatun liikunnan ryhmiin tarjotaan ilmoittautumismahdollisuus sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän lisäksi puhelimitse.

Uusissa sähköisissä järjestelmissä kiinnitetään erityistä huomiota palvelun saavutettavuuteen sekä sisältöjen ja tekstien selkeyttämiseen. Järjestelmien käyttöönottovaiheessa järjestetään yleisiä infoja, joissa annetaan opastusta järjestelmien käyttöön.

Nuoriso- ja yhteisöpalvelut

Nuorisotyöstä viestitään monikanavaisesti ja selkokieelisyyteen kiinnitetään huomiota. Kaupungin avoimet kohtaamispaikat asukastilat ovat pääsääntöisesti esteettömiä ja kaikissa on esimerkiksi induktiosilmukat. Uusien nuorisotilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys huomioon ja käytössä olevien nuorisotilojen remonttien yhteydessä niitä parannetaan esteettömämmäksi ja saavutettavammaksi.

Rikos- ja riita-asioiden sovittelussa tilat ovat esteettömät ja tarvittaessa tehdään tarvittavia tilajärjestelyjä, ja avustajan käyttö on sallittua. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu tuotetaan siten, että vammaisuus ei estä osallistumista sovitteluun. Esimerkiksi kuulovammaisille viittomatulkkaus tilataan ja kustannetaan sovittelutoimistosta.

Asukastiloilla annetaan osana kaupungin digitukiverkostoa digitukea, joka on sähköisen asioinnin, palveluiden ja laitteiden käytön tukea. Tavoitteena on auttaa itsenäiseen ja turvalliseen laitteen käyttöön ja asiointiin. Digituki asukastiloissa annetaan lähitukena.

Yhteiset palvelut

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan viestintä toimii samalla tavoin verkkosivusisältöjen osalta kuin muutkin toimialat.

Saavutettavuusvaatimusten täyttyminen on otettu huomioon verkkosivustoilla, ja hyvin merkittävä osa sisällöstä on jo täysin saavutettavuusvaatimusten mukaisia. Lisäksi saavutettavuus huomioidaan sosiaalisen median julkaisuissa muun muassa kuvien alt-tekstein ja videoiden tekstityksin. Kaikessa viestinnässä pyrimme selkeään kieleen, sekä siihen, että viestinnän käyttämissä kuvasisällöissä näkyy mahdollisimman laajasti vantaalaisten kirjo.

Pyrimme vaikuttamaan tietojärjestelmien toimittajiin saavutettavuusvaatimusten toteuttamiseksi. Saavutettavuuskorjauksia tehdään, jos puutteita huomataan. Mikäli korjaukset eivät ole mahdollista, otamme seuraavalla kerralla tietojärjestelmää kilpailutettaessa saavutettavuuskriteerit vähimmäisvaatimuksiksi.

Toimialan viestintä on organisaatiossa yhteisten palveluiden viestintä- ja vuorovaikutusyksikössä, jossa on myös kaupunkitasoisen osallisuuden edistäminen ja vaikuttamistoimielimet. Näin edistetään myös tiedon kulkemista toimialalta vammaisneuvostoon ja päinvastoin.

3.4. Teema 4: turvallisuus ja vaaratilanteet

3.4.1. Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Vantaan kaupungin turvallisuussuunnitelmassa on lähisuhdeväkivallan osalta haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien joukossa todettu yhtenä ryhmänä vammaiset. Monissa tutkimuksissa on todettu, että vammaisilla ja henkilöillä, jotka ovat toimintakyvyltään rajoitteiset, on useammin väkivallan kokemuksia kuin vammattomilla. Joidenkin

tutkimusten mukaan yli puolet vammaisina syntyneistä tai lapsena vammautuneista on kohdannut jonkinlaista väkivaltaa.

Lähisuhdeväkivallalle erityisen alttiiden ihmisryhmien tunnistamista parannetaan peruspalveluissa ja varmistetaan johdonmukainen puheeksi ottaminen sensitiivisellä tavalla. Tärkeää on tiedottaa siitä, kehen voi ottaa yhteyttä ja mihin avuntarvitsijat ohjataan. Varmistetaan tällaista tiedotusta sekä eri alojen ammattilaisille että kuntalaisille esimerkiksi järjestöjen kautta. Yhteistyötä tässä teemassa tehdään muun muassa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa Väkivallaton Vake –toimintamallin avulla.

3.4.2. Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla rakennusten suunnittelussa lähtökohtana on Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017 ja Pelastuslaki 379/2011.

3.4.3. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on opiskeluhuollon henkilöstölle saatavilla erilaisia koulutuksia esimerkiksi lähisuhdeväkivallasta, joka kohdistuu vammaisiin henkilöihin. Riittävän henkilöstömäärän avulla turvataan lasten turvallisuus ja estetään vaaratilanteiden syntyä sekä varmistetaan nopeasti tiloista poistuminen tai sisälle suojautuminen. Haasteet varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuudessa ovat tällä hetkellä merkittäviä.

Perusopetuksessa opiskeluhuollon henkilöstölle on saatavilla erilaisia koulutuksia esimerkiksi lähisuhdeväkivallasta, joka kohdistuu vammaisiin henkilöihin.

Toisella astella turvallisuuskäytänteet käydään tapauskohtaisesti läpi opiskelijan kanssa. Opiskeluhuollon henkilöstölle on saatavilla erilaisia koulutuksia esimerkiksi lähisuhdeväkivallasta, joka kohdistuu vammaisiin henkilöihin.

3.5. Teema 5: kasvatus ja koulutus

3.5.1. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Lapsen oikeutta tarvitsemaansa tukeen varhaiskasvatuksessa on vahvistettu 1.8.2022 voimaan astuneella varhaiskasvatuslailla. Tuen antamisessa tulee huomioida inklusiiviset periaatteet.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien opetus sekä henkilön ja huoltajien konsultointi pyritään järjestämään kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä lapsen tuen tarpeesta riippumatta.

Valtion erityisavustukset varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvon ja laadun edistämiseksi, sekä oppimisen tuen ja inklusion kehittämiseksi on kohdennettu sekä henkilöstön osaamiseen kehittämiseen että lisähenkilöstön palkkaamiseen (mm. lapsi- ja perheohjaajat, kehittäjäopettajat ja muut avustajat)

Perusopetuksessa on tehty panostukset oppilaanohjaukseen ja ohjauksen kehittämiseen erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osalta. Perusopetuksen päättäneiden oppilaiden sijoittumista seurantaa. Haasteena on vammaisopetuksen päättäneiden oppilaiden sijoittuminen toisen asteen opintoihin.

Kaupungin lukioissa ja Vantaan ammattiopisto Variassa tarjotaan tarvittavaa tukea tilannekohtaisesti. Kaupunki ei järjestä vaativaa erityistä tukea tarvitsevien koulutusta, sillä kaupungilla ei ole Telma-

koulutuksen järjestämislupaa. Oppivelvollisuuden laajeneminen on tuonut haasteita mm. opiskelupaikkojen riittävyyden näkökulmasta. Esimerkkinä Telma-opiskelupaikkojen riittämättömyys toisella asteella pääkaupunkiseudulla ja myös valtakunnallisesti. Ruotsinkielisille opiskelijoille ei ole paikkoja pääkaupunkiseudulla.

Ohjauskäytänteet vaativat kehittämistä asuinkunnan osalta, eli ilman opiskelupaikkaa olevien nuorten kohdalla: yksittäistapauksissa muodostuu pitkiä odotusaikoja, kun sopivaa koulutuspaikkaa järjestetään.

3.6. Teema 6: työ ja työllistyminen

3.6.1. Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Toimialalla teema kuuluu työllisyyspalveluille. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020) määrittää Vantaan kaupungin työllisyyspalveluiden lakisääteiset velvollisuudet työvoimaviranomaisena. Osa YK:n vammaissopimuksen 27 artiklan piiriin kuuluvasta kansallisesta vammaisten oikeuksia koskevasta erityislainsäädännöstä koskee kunnan sijaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialuetta ja kuuluu sen järjestämisvastuulle.

Yleinen lähtökohta työllisyyspalveluiden toimintaa määrittävässä lainsäädännössä on se, että painopiste on asiakkaan työkyvyssä tai osatyökyvyssä, ei hänen vammaisuudessaan. Julkista työvoima- ja yrityspalvelua tarjottaessa, kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla (JTYPL § 1:8). Työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon muun muassa hänen työnhakuunsa

ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky (JTYPL § 2:11).

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin, arviointeihin ja muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa. Työkyvyn arviointia hankitaan tilanteessa, jossa asiakkaan työ- ja toimintakykyä pitää tarkemmin tai yksilöidymmin selvittää suhteessa 1) hakuammattiin, tai 2) suunniteltuun koulutukseen tai 3) uuteen ammattiin. Palvelua voidaan hyödyntää myös mm. työolosuhteiden järjestelytuen käyttöön ja mukautusten suunnitteluun.

Välityömarkkinoiden tarjoamien palveluiden kannalta keskeisiä instrumentteja ovat palkkatuki, työkokeilu ja uravalmennus sekä työhön valmennus. Palkkatuella tuetun työn tarkoituksena on edistää työttömän työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille parantamalla hänen ammatillista osaamistaan. Palkkatuella tuetulla työllä edistetään myös alentuneesti työkykyisen sekä 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen mahdollisuuksia saada työtä ja osallistua työelämään.

Vammainen henkilö Vantaan työllisyyspalveluiden asiakkaana

Vantaan kaupungin työllisyyspalveluissa vammaiselle asiakkaalle tarjotaan palveluita hänen yksilöllisen tarpeensa perusteella henkilökohtaiselta omavalmentajalta. Asiakkaalla on mahdollista saada asiointitulokkausta ja hänellä on myös mahdollista saada vamman tai osatyökykyisyyden perusteella hänelle räätälöityjä palveluita. Henkilöasiakkaille suunnattuja pääasiallisia palveluita ovat kuitenkin

työnvälitys, työ- ja koulutusvaihtoehtojen esittely sekä avoimien työpaikkojen esittely. Vammaisella on myös mahdollista saada työnantajapalvelusta tietoa ja tukea yrittäjyyteen, mikäli yrittäjyys kiinnostaa häntä.

Ohjaaminen työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun (TYP) on mahdollista, jos vammaisen asiakkaan työllistyminen edellyttää työllisyyspalveluiden, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen ja Kelan järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden yhteensovittamista.

Kuntouttava työtoiminta on mahdollista sisällyttää aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan. Kuntouttavan työtoiminnan järjestää hyvinvointialue ja sillä tarkoitetaan palvelua, jonka tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle ja jossa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille.

Työllisyyspalvelut voi tehdä päätöksen asiakkaansa soveltuvuudesta työskentelemään Työkanava Oy-nimisen yrityksen palveluksessa. Työkanava Oy:hyn voidaan osoittaa työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut. Päätöksiä on tehty toistaiseksi Vantaalla 25 kpl.

Osatyökykyisten työhönvalmennusta (nimeltään TyöDesign) työllisyyspalveluissa järjestetään osatyökykyisille työnhakija-asiakkaille, joilla on lääkärinlausunto osatyökykyisyydestään tai jotka kokevat itsensä osatyökykyisiksi. Kyseessä on yksilöllinen valmennus.

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, kokeilualueen kunnan on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa.

Työllisyyspalveluiden hyviä käytänteitä

Työllisyyspalvelut tekee yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa kehittääkseen organisaatorajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia työkyvyn parantamiseksi sekä työllistymisreittejä avoimille työmarkkinoille osatyökykyisille ja vammaisille asiakkailleen. Osapuolten välistä yhteistyötä edistämään on laadittu ns. yhdyspintasopimus. Työvalmennus Virtaamo on työllisyyspalveluiden vammaisia asiakkaita koskeva keskeinen yhteistyökumppani hyvinvointialueella.

Työllisyyspalvelut osallistuu hankkeisiin, kuten TEOT-hankkeeseen (tunnista, ennaltaehkäise, ohjaa ja tue moniammatillisesti osatyökykyisiä), jossa tarkoituksena oli vahvistaa osatyökykyisen henkilön työ- ja toimintakykyä, joka on heikentynyt sairauden, vamman tai sosiaalisten syiden vuoksi. Hankkeessa luotiin sähköinen palvelukäsikirja asiakasohjauksen tueksi. Hankkeesta saadut

kokemukset (toimintamallit, työkalut) lisäävät ammattitaitoa organisaatiossa.

Työllisyyspalvelut koordinoi kaupungin sisäistä palkkatukityöllistämistä. Yrityksen tai järjestön on mahdollista hakea vantaalaisen palkkatukioikeutetun työttömän työllistämiseen erillistä kaupungin myöntämää Työllistämisen Vantaa-lisää.

Työllisyyspalvelut tekevät myös yhteistyötä alueen yritysten kanssa rekrytointihalukkuuden lisäämiseksi ja esteiden poistamiseksi, kun on kyse osatyökykyisten ja vammaisten työnhakijoiden työllistämisestä. Työllisyyspalvelut keräävät yritysten luvalla tietoja myönteisesti vammaisten ja osatyökykyisten työllistämiseen suhtautuvista yhteisöistä.

Osaamisen kehittäminen tiiviiksi osaksi työnhakijoiden palvelua yhdessä paikallisten oppilaitosten kanssa on myös yksi kuntakokeilun tavoitteista. Näissä osaamisen kehittämisen prosesseissa huomioidaan erilaisten asiakasryhmien tarpeita.

Kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi työllisyyspalvelut pyrkii muuttamaan työnantajien mahdollisia ennakkoasenteita. Vammaiset ja osatyökykyiset on tunnistettu Vantaan työllisyyden hoidossa tärkeäksi asiakaskohderyhmäksi.

Työllisyyspalvelut panostaa henkilöstön monipuoliseen perehdyttämiseen ja kouluttamiseen. Haasteena on vammaisten henkilöiden moninaisuus. YK:n vammaisyleissopimuksen mukaan vammaisuus on kehittyvä käsite. Työnantajana työllisyyspalvelut on

rekrytoineissaan pyrkinyt monimuotoiseen henkilöstörakenteeseen ja toimintaa kehitettäessä huomioidaan työyhteisön tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus.

Työllisyyspalveluiden tulevaisuus

Eduskunta on hyväksynyt TE 2024-lakipaketin, jonka perusteella julkiset työvoimapalvelut siirtyvät pysyvästi kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025 alkaen. Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, kokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. Uusi lainsäädäntö rakentuu vammaisten oikeuksien kannalta samoille peruslähtökohdille kuin voimassa oleva lainsäädäntöä. Mahdollisuutena voidaan pitää julkisiin työvoimapalveluihin liittyvien hankintatehtävien siirtymistä kunnille.

Kuntien tehtäväksi siirtyä lisäksi työnhakijan työttömyysturva-oikeudesta annettavien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen tilanteissa, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Myös julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja maksatustehtävät siirtyvät kunnille.

Palveluiden sisältöön tulee vain vähäisiä muutoksia, joita ovat valmennuksen ja koulutuskokeilun enimmäisajan poistaminen, työkokeilun enimmäisajan lyhentäminen kuuteen (6) kuukauteen sekä starttirahaa koskevan sääntelyn muuttaminen siten, että yritystoimintaan liittymättömät tulot eivät estä starttirahan maksamista kokonaan, vaan ne otetaan huomioon starttirahaa vähentävänä. Uuteen lakiin työvoimapalveluiden

järjestämisestä on sisällytetty myös 1.7.2023 voimaantulevan palkkatu-
kiuudistuksen ja 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuen säännökset.

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä; uudessa monialaisen
tuen yhteistoimintamallissa, joka korvaa nykyisen TYP-toiminnan, asiak-
kuus perustuu toisin kuin nykyisin työttömän tosiasialliseen palvelutar-
peeseen ja työttömyyden kestoon liittyvistä ehdoista luovutaan. Monia-
laisen tuen yhteistoiminnan organisointi perustuu hyvinvointialueen toi-
mialueeseen.

Kuntatalouden kannalta huomion arvoista on kuntien aikaistuva, laaje-
neva ja portaittain kiristynvä vastuu työttömyysturvan rahoittamisesta (ns.
kannustava rahoitusmalli). Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työ-
markkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa.
Rahoitusvastuu alkaisi 10 prosentin suuruisena, sen jälkeen, kun työn-
hakijalle on maksettu työttömyysetuutta 100 päivältä, ja kasvaisi portait-
tain työttömyyden pitkittyessä. Enimmillään kunnan osuus olisi 50 pro-
senttia sen jälkeen, kun työnhakijalle on maksettu etuutta 700 päivältä.
Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työllistymistä edistävien
palvelujen ajalta maksettavan työttömyysetuuden osalta.

3.7. Teema 7: kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika

3.7.1. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Kehitysvammaisille lapsille järjestetään päivätoimintaa
vammaisopetusta antavien koulujen yhteydessä. Lisäksi koulujen loma-
aikoina on lomatoimintaa, joka keskitetään muutamiin kouluihin.

Kaupunki järjestää toiminnan hyvinvointialueen tilaamana, ja siellä
työskentelevät koulujen omat koulunkäyntiohjaajat ja oppilashoitajat.
Päivä- ja lomatoimintaan voivat hakea vammaisopetuksen oppilaat,

erillisellä hakulomakkeella. Päätös osallistumisesta tehdään Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaispalveluissa. Toiminnan tarkoituksena on mahdollistaa vanhempien työssäkäynti tai opiskelu.

3.7.2. Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

Elinikäinen oppiminen

Vantaan aikuisopisto toivottaa tervetulleeksi kaikenlaiset oppijat. Kurssitarjonnassa on pyritty huomioimaan erilaiset oppijat myös erikseen. Aikuisopisto on järjestänyt esimerkiksi kehitysvammaisille henkilöille suunnattuja kotitalouskursseja.

Vantaan kuvataidekoulu ja Vantaan musiikkiopisto tarjoavat kaiken taustaisille lapsille ja nuorille mahdollisuuden aloittaa kuvataide- ja musiikkiopinnot. Musiikkiopistossa on lisäksi tarjolla avointa opetusta kaikenikäisille.

Palvelualueen henkilöstön osaamista erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelystä pyritään hyödyntämään toiminnan kehittämisessä. Mahdollisuutta järjestää vammaisten lasten muskaritoimintaa on tarkoitus selvittää.

Harrastusten Vantaa -toiminta sijaitsee palvelualueella. Harrastusten Vantaa tarjoaa mahdollisuuksia myös erityisryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten harrastamiseen. Sovelletut harrastusryhmät on tarkoitettu henkilöille, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen vuoksi vaikeuksia osallistua yleisiin harrastusryhmiin.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut yleisesti

Vammaisille henkilöille mahdollistetaan luovien, taiteellisten ja älyllisten kykyjen kehittäminen ja käyttäminen heidän omaksi hyödykseen ja yhteiskunnan rikastamiseksi.

Lastenkulttuuri

Lastenkulttuurin ohjelmistossa huomioidaan erityisryhmille soveltuva esitystarjonta ja viestinnässä painotetaan selkokielisyyttä. Jokaisesta lastenkulttuurikeskuksesta eli Pessistä, Toteemista ja Pyykkituvasta löytyy lainattavia aistivälinekasseja ja kuvatukia toiminnanohjaukseen (mm. näyttely-, työpaja-, esitysvierailut). Työpajoissa ja kesäleireillä kysytään osallistujien erityisen tuen tarve ja siihen vastataan.

Lastenkulttuurin asiakkaille suunnatut kyselyt ovat kuvatuettuja. Näin ne sopivat sekä lapsille että henkilöille, joilla on hahmottamisen vaikeuksia tai kielellisiä haasteita. Lastenkulttuurin henkilöstö on käynyt selkokielekoulutuksen ja osa henkilöstöstä on käynyt myös Kuntoutussäätiön erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjausta koskevan koulutuksen.

Lastenkulttuurin yksiköissä toimenpiteitä on toteutettu laajasti muun muassa Hoi! -hankkeen, Lepakon siivillä luontoon -kasvatusohjelman ja STEA-hankeen tiimoilta. Hoi! -hankkeessa (2022–2023) on kehitetty erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten taidekasvatusta ja kehitetty uusia toimintatapoja. Moniammatillinen yhteistyö on käynnistetty koulukuraattoreiden, perhe- ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Hankkeen piirissä ovat mm. kuvatukityöpajat ja viikoittaiset valotaidepajat. Lastenkulttuuri järjestää HOI! -taiteesta hyvinvointia -seminaarin Lastenkulttuurikeskus Pessissä. Seminaarissa jaetaan tietoa ja kehitetään toimintatapoja neurokirjon lasten ja nuorten tukemiseksi. Lepakon siivillä luontoon -kasvatusohjelma on sisällöllisesti

saavutettava ja toteutetaan Hakunilassa esteettömässä Lastenkulttuurikeskus Pyykkituvassa. Työpajat räätälöidään ryhmän tarpeiden mukaan ja toiminnan taidekasvattajilla ja teatteri-ilmaisun ohjaajilla on kokemusta erityislasten ohjaamisesta. STEA-hankeen tavoitteena on kartoittaa vaativan erityisen tuen tarvetta lasten ja nuorten toiminnassa. Kartoitus koskee erityisesti kolmannen sektorin ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Kulttuuritoiminta- ja tilat

Kulttuuritoiminta- ja tilat -yksikössä palveluiden esteettömyyttä kehitetään edelleen. Kulttuuritalo Martinuksessa ja Lumosalissa neurokirjon henkilöille tarjotaan muun muassa painotyyny, kuulosuojaimia ja aistivälineitä. Lapsille on myös kuvaopasteet konserteissa ja esityksissä toimimiseen. Tiloihin tilataan esteettömyyskartoitus, jossa selvitetään laajasti tilojen esteettömyyttä. Samassa yhteydessä selvitetään myös neuroepätyypillisten henkilöiden erityistarpeet ja mahdolliset toimenpiteet. Kulttuuritalo Martinus ja Lumosali ovat esteettömiä ja kummassakin tilassa on pyörätuolipaikkoja. Lisäksi kulttuuritalo Martinuksessa on käytössä induktiosilmukka. Talojen viestinnässä pyritään selkokielisyyteen. Isoissa ulkotapahtumissa esteettömyydestä on huolehdittu erityisesti liikuntarajoitteisten osalta. Esimerkiksi Tikkurila Festivaalin osalta Nelonen Media Live on huolehtinut, että tapahtumat ovat esteettömiä, syrjintävapaita ja saavutettavia. Avustaja pääsee aina maksutta tapahtumaamme sellaisen asiakkaan kanssa, joka tarvitsee avustajaa päivittäisiin toimiinsa. Pyörätuoliasiakkaille myynnissä on oma pyörätuolilippu. Tulevaisuudessa yksikkö ottaa esille yhteistyökumppaneiden kanssa myös neuroepätyypillisten henkilöiden erityistarpeet. Olennaista on, että tarpeet kartoitetaan ensin, jonka

jälkeen henkilöstö koulutetaan. Myös sidosryhmät ja yhteistyökumppanit tiedotetaan esteettömyysvaatimuksista. Toimilla varmistetaan, että tapahtumat ovat yhdenvertaisesti saavutettavissa kaikille.

Museopalvelut

Taidemuseo Artsissa ja Kaupunginmuseossa ei toistaiseksi ole huomioitu neurokirjon henkilöitä. Kaupunginmuseon yleisötyössä museolehtori on kysyttäessä toimittanut erityisryhmien tai -henkilöiden toivomaa tietoa kulloinkin esillä olevasta näyttelystä ja toiminnasta. Museot ovat pyrkineet tekemään viestinnästä mahdollisimman selkokielistä. Museoissa toiminta nähdään tärkeänä ja toimenpiteitä tullaan tekemään. Ensin tulee kuitenkin kartoittaa tarvittavat toimenpiteet ja kouluttaa henkilöstöä.

Kirjastot

Kirjasto palveluna mahdollistaa monentyyppisen kirjastoasioinnin, olemisen ja itsensä kehittämisen. Yleisillä kirjastoilla on erityinen merkitys vammaisten henkilöiden kulttuuristen oikeuksien edistämisessä. Kirjastot ovat niitä harvoja maksuttomia julkisia tiloja, jotka eivät edellytä välttämättä esimerkiksi sosiaalista kanssakäymistä, ja joissa on rauhallisia tiloja ja loputon mahdollisuus syventyä erilaisiin kiinnostuksenkohteisiin kirjastoaineistoja hyödyntäen. Kirjastoon voi myös tulla vain rauhoittumaan. Kirjaston käytösäännöt on toteutettu myös selkokielistenä versiona, ja uudistuvassa helmet.fi:ssä on vuoden 2024 alusta valittavissa kielivaihtoehtona selkokieli.

Kirjastoissa järjestettävistä tapahtumista tiedotetaan hyvissä ajoin, ja tapahtumienkin aikana varmistetaan kaikille turvallisemman tilan periaatteiden toteutuminen niin, että asioida voi myös osallistumatta tapahtumaan. Kirjastoja uudistettaessa on kiinnitetty huomiota sekä

tapahtumatoiminnan että hiljaisen työskentelyn mahdollistamiseen, mutta tulevissa tilauudistuksissa myös Vantaan kokemusasiantuntijapankin tai kolmannen sektorin kokemusasiantuntijoita on tarkoitus hyödyntää, ja tähän voidaan ottaa mukaan neurokirjon kokemusasiantuntijoiden näkökulma. Vantaan kirjastoissa ja myös kouluissa on mahdollisuus rekisteröityä Saavutettavuuskirjasto Celian asiakkaaksi, kun on oikeutettu käyttämään Celian palveluita. Celia myös ylläpitää Saavutettavasti.fi-ohjesivustoa.

Kirjasto-organisaatio kouluttaa henkilökuntaansa jatkuvasti. Esimerkiksi keväällä 2023 koulutusta on järjestetty suoraan neurokirjon asiakkaiden toiveiden huomioinnista kirjastossa, selkokielestä, ryhmäkäyntien saavutettavuuden edistämisestä ja moninaisuudesta kulttuuripalveluissa. Jatkossa kaikki Vantaan kaupunginkirjaston viestintävastaavat ja helmet.fi-sivuston sisällöntuottajat veloitetaan suorittamaan selkokielikoulutus.

Vantaan kaupunginkirjastossa järjestetään myös ohjattuja vierailuja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ryhmille. Varhaiskasvattajat varaavat vierailun pääsääntöisesti lomakkeella, jossa pyydämme lisätietoa lapsiryhmän kielitaidosta ja muista erityistarpeista. Keskitymme varhaiskasvatusyhteistyössä 3–5-vuotiaiden satutuokioihin, jotka ovat toiminnallisia ja moniaistillisia.

Kirjaston työntekijöillä ei ole vielä käytössään lastenkulttuurin tavoin aistivälinekasseja ja kuvatukea, mutta ne tuodaan myös kirjaston käyttöön vuoden 2024 aikana. Perusopetuksen vierailuissa tarjoamme 3. ja 7. luokille kirjavinkkaushetken, jossa esittelemme ikäryhmälle

soveltuvia kirjoja. Kirjavalinnoissa otetaan huomioon eri tasoiset lukijat, mukana on myös helpompia selkokirjoja, ja tietysti oppilaille suositeltavien aineiston sisällöissä huomioidaan kaikki moninaisuutta käsittelevä julkaistu aineisto. Opettajille lähetetään kutsuviestit, jossa pyydetään varaamaan aika sekä kertomaan, mikäli kyseisessä ryhmässä on jotain erityistä huomioitavaa. Aina emme kuitenkaan saa etukäteen tietoa erityisryhmistä. Jokainen vierailu alkaa siten, että käymme läpi tuokion kulun. Näin jokainen osallistuja tietää, mitä on tapahtumassa, mitä osallistujilta toivotaan ja kuinka pitkään vierailu kestää. Jokaisessa ryhmäkäynnissä on aina mukana vähintään yksi opettaja, eli tuttu aikuinen.

Kirjasto sitoutuu kehittämään vinkkausvarauksiin vuoden 2024 aikana tarkemman lomakkeen, jossa kysytään oppilaiden taustasta laajasti. Vantaan kaupunginkirjastoon hankitaan monenlaista kirjallisuutta, joissa neuropsykiatrisia haasteita käsitellään eri tavoilla ja eri näkökulmista. Aineistoa hankitaan mm. suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Mukana on esimerkiksi elämänhallinnan oppaita eri ikäisille neurokirjon ihmisille sekä oppaita nepsy-haasteisten ihmisten kanssa toimimiseen kasvattajille, opettajille ja vanhemmille. Neurokirjon haasteita käsitellään jonkin verran myös lasten, nuorten ja aikuisten kaunokirjallisuudessa. Selkokieliä kirjoja on kirjastojen kokoelmissa sekä lapsille, nuorille että aikuisille. Nepsy-aiheista aineistoa tullaan kokoamaan Helmet-verkkopalveluun virtuaaliseksi kirjahyllyksi alkuvuodesta 2024, kun uusi Helmet-Finna verkkopalvelu otetaan käyttöön. Aineistoja nostetaan esille kirjastotiloissa vuosittain myös Autismitietoisuuden viikolla. Vuodelle 2024 varataan esinelainaukseen määrärahoja nepsy-lainaamon pilotointiin Tikkurilan kirjastossa. Muutamissa kunnallisissa kirjastoissa jo toteutetuissa Nepsy-

lainaamoissa on lainattavissa esimerkiksi tietoa ilmiöistä ja erilaisia apuvälineitä (kuvatukikortteja, keskittymisen apuvälineitä, rauhoittavaa musiikkia, kuulosuojaimia), joita voi kirjastosta lainaamalla testata ennen mahdollista hankintapäätöstä.

Liikunta

Liikunnan palvelualueella tarjotaan erityisryhmien liikuntaa henkilöille, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen vuoksi vaikeuksia osallistua yleisiin liikuntaryhmiin. Erityisliikuntaryhmät soveltuvat mm. liikuntarajoitteisille, tuki- ja liikuntaelinsairaille tai muulla tavalla heikomman toimintakyvyn omaaville henkilöille. Liikuntaryhmiä järjestetään myös viittomakielisille. Tarjonnassa on erilaisia jumppia, kuntosaliryhmiä, vesiliikuntaa sekä erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille perusliikuntakerhoja. Erityisryhmille suunnattuihin liikuntaryhmiin on mahdollista osallistua yhdessä oman avustajan kanssa.

Maksuttomat virtuaalijumpat mahdollistavat liikkumisen kotoa käsin niille, jotka eivät halua tai pysty osallistumaan yleisiin ohjattuihin ryhmiin.

Erityisryhmien liikkumista tuetaan diagnooseihin perustuvilla alennuskorteilla. Erityisuimakortin ja erityisryhmien kuntosalikortin tarkoituksena on aktivoida vammaisia ja pitkäaikaissairaita omatoimisen liikunnan pariin. Kortit oikeuttavat alennettuihin hintoihin sarja- ja kausikorteista sekä tietyissä tapauksissa sisältävät avustajaetuuden. Myös EU:n Vammaiskortin avustajatunnuksella asiakas saa avustajan maksutta mukaan Vantaan uimahalleihin ja kuntosaleille.

Tikkurilan ja Myyrmäen uimahalleissa on erityisryhmille suunnattuja sauna-, uinti- ja kuntosalivuoroja, jotka antavat omatoimisen liikunnan mahdollisuuden niille, jotka eivät voi erilaisien syitten takia käyttää yleisiä tiloja tai vuoroja. Erillisen sauna- ja pukutilan voi varata käyttöönsä myös esimerkiksi silloin, kun avustaja on eri sukupuolta avustettavan kanssa.

Liikunnan palvelualueella on vuodesta 2021 lähtien ollut toiminnassa Erityisen hyvää liikuntaa -hanke, jonka tarkoituksena on kehittää olemassa olevia soveltavan liikunnan palveluita ja luoda uutta toimintaa erityisryhmiin kuuluville kuntalaisille yhteistyössä yhdistysten kanssa. Soveltavan liikunnan kohdeavustuksella tuetaan vantaalaisia yhdistyksiä soveltavan liikunnan järjestämiseksi. Avustusta voivat hakea avustuskelpoisuuden saaneet toimijat, jotka järjestävät harrasteliikuntatoimintaa vammaisille, sairaille tai toimintakyvyltään heikentyneille henkilöille ja joille toiminnan järjestäminen edellyttää soveltamista tai erityisosaamista. Soveltavaa liikuntaa järjestävien yhdistysten toimintaa markkinoidaan kaupungin verkkosivuilla.

Nuoriso- ja yhteisöpalvelut

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustuksilla tuetaan Vantaalla toimivia vammaisjärjestöjä. Avustusten tavoitteena on edistää vammaisten hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Nuorisotyö on avointa kaikille kohderyhmään ikänsä puolesta kuuluville. Nuorisotyössä mahdollistetaan nuorille digitaalinen kohtaaminen erilaisilla alustoilla (Discord, Habbo, Instagram). Digitaalisten alustojen kautta nuoret voivat kohdata toisiaan ja turvallisia aikuisia.

Yhteiset palvelut

Vantaan Kuusijärven vierailijakokemuksen ja palvelujen kehittämisen visiona on alueen kehittäminen kohti saavutettavaa luonto- ja virkistyskohdetta. Saavutettavuudella tarkoitetaan sijaintia, alueelle saapumista ja yhdenvertaisia kokemuksia. Luonto- ja virkistyskohteella tarkoitetaan saunomista, uimista ja luonnossa liikkumista kaikkina vuodenaikoina. Vantaan Kuusijärven alueen saavutettavuutta parannetaan parasta aikaa esteettämiä retkeilyrakenteita, palvelurakennuksia ja kestäviä kulkuyhteyksiä kehittämällä. Digitaalista saavutettavuutta edistetään Vantaan kaupungin viestinnän saavutettavuustavoitteiden mukaisesti.

4. KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tähän osioon on koottu yhteen toimialojen selvityksien, kyselyn ja vammaisneuvoston käsittelyn perusteella kehittämisehdotuksia Vantaan kaupungin toimialoille. Mukana on kyselyn vastaajilta suoria sitaatteja.

Osiossa käydään läpi ensiksi lyhyesti teemoittain näkökulmia vammaisten oikeuksien toteutumiseen Vantaan kaupungilla, jonka jälkeen keskeisimmät kehittämiskohteet on muotoiltu taulukoksi.

4.1. Näkökulmia vammaisten oikeuksien toteutumiseen Vantaan kaupungilla

4.1.1. Osallisuus ja tiedolla johtaminen

Ohjelman valmistelun yhteydessä on noussut esiin, ettei Vantaan kaupungilla kerätä ja koordinoita kaupunkitasoisesti vammaisiin henkilöihin liittyvää tietoa. Jotta vammaisten henkilöiden osallistumismahdollisuudet toteutuisivat entistäkin paremmin, tulisi lisätä keinoja hankkia enemmän kokemustietoa myös kaupungin palveluihin liittyen vammaisilta henkilöiltä itseltään. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta tämä on yksi tärkeä kehittämiskohde, jotta vammaisten henkilöiden osallisuudesta, hyvinvoinnista ja toimintamahdollisuuksista voidaan saada riittävästi tietoa johtamisen tueksi. Tämä toisi kaupungille lisää mahdollisuuksia myös vammaisvaikutusten arviointiin. Myös muussa kaupunkitason tiedonkeruussa on hyvä miettiä, kuinka niiden avulla voi lisätä tietopohjaa vammaisten henkilöiden osalta. Kyselyn vastauksissa painotettiin, ettei vammaisia henkilöitä tule kohdella yhtenä ryhmänä.

Kyseessä on todella heterogeeninen ja moninainen joukko eri-ikäisiä ja taustaisia henkilöitä.

Ohjelmatyössä nousi esiin se, että mahdollisuus osallistua kaupungin palveluihin ja toimintaan vaatii usein myös muiden oikeuksien toteutumista ja toimia muilta organisaatioilta, kuten hyvinvointialueelta tai Kansaneläkelaitokselta (Kela). Jos henkilö ei saa hyvinvointialueen kuljetuspalveluiden kautta kyytiä tai henkilökohtaista avustajaa, ei hän voi osallistua kaupungin järjestämään kulttuuritapahtumaan. Jos taas viittomakielen tulkki esimerkiksi Kelan kautta jää saamatta, ei henkilöllä ole tosiasiallista mahdollisuutta osallistua esimerkiksi päätöksentekoon tai harrastustoimintaan.

Jotta vammaisella henkilöllä on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja saada tietoa, tulisi tiedottamisen eri tapoja ja kanavia miettiä saavutettavammiksi. Päätöksenteon puolella kokouksien saavutettavuuteen tulisi kiinnittää huomiota. Esimerkiksi kaupunginvaltuuston kokouksia pitäisi pystyä seuraamaan moninaisin tavoin. Vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden tulee myös pystyä osallistumaan kokouksiin täysipainoisesti. Esimerkiksi viittomakielen tulkkaus, tekstitulkkaus ja erilaiset tekstitykset sekä selkokielelliset päätöstiedotteet ovat hyviä menetelmiä, joiden käyttöönottoa tulisi lisätä ja käyttöön liittyvää osaamista vahvistaa. Äänentoiston laatuun ja selkeyteen sekä induktiosilmukoiden sijoitteluun on myös hyvä kiinnittää huomiota.

“Kaupungin viestintää ja kyselyitä pitää toteuttaa selkokielellä ja apuna tulee käyttää myös kuvatukea. Kaiken tiedottamisen pitäisi olla myös viittomakielellä.”

Kyselyssä peräänkuulutettiin lisäksi yleisesti erilaisten osallisuuden kanavien tehostamista ja yhteistyön lisäämistä Vantaalla toimivien potilas- ja vammaisjärjestöjen kanssa. Selkosuomen käytössä on tehty jo kaupungissa edistysaskeleita. Selkosuomen käytön lisääminen tukee myös laajasti esimerkiksi muun kielisten vantaalaisten mahdollisuutta saada tietoa.

4.1.2. Esteettömyys, saavutettavuus ja turvallisuus

Kaupungin kiinteistöjen kohdalla esteettömyyteen liittyvissä puutteissa korostuvat Vantaalla vanhat toimitilat. Nämä olisi saatava nykyisten esteettömyysnormien mukaisiksi. Esiin nousi myös kulkuväylien, erityisesti jalankulun väylien ja julkisen liikenteen pysäköintipaikoille menevien reittien kunnossapito erityisesti talvella.

Kaikki kaupungin digipalvelut eivät vielä täysin ole lain saavutettavuusvaatimusten mukaiset. Saavutettavuusvaatimukset on otettava seuraavien järjestelmien kilpailutuksissa vähimmäisvaatimuksiksi. Digipalveluiden saavutettavuuteen vaikuttavat myös muut asiat kuin tekniset ominaisuudet. Yleinen huoli on digipalveluiden kehittämistyössä siinä, keiden toimesta uudet verkkosivut ja sovellukset suunnitellaan. Vammaiset henkilöt tulee ottaa mukaan näidenkin palveluiden suunnitteluun ja testaamiseen jo varhaisessa vaiheessa.

Turvallisuuden näkökulmasta kyselyssä nousi esiin, että uhka- ja väkivaltatilanteisiin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota.

4.1.3. Koulutus

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan puolella osaavan henkilöstön rekrytoinnissa on haasteita. Tämä vaikuttaa mahdollisuuteen järjestää turvallista ja riittävää toimintaa kaikille lapsille. Toisen asteen kohdalla saavutettavuutta on lähdetty edistämään, mutta siinä koetaan kuitenkin toimialalla olevan vielä olevan laajasti kehitettävää.

“Lisää pätevää henkilökuntaa, tukea sosiaalsiin suhteisiin ja oppimisen tukemiseen laaja-alaisesti. Päiväkodin integraatioryhmien henki ei jatku koulumaailmaan.”

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala nostaa haasteeksi vammaisopetuksen päättäneiden oppilaiden sijoittumisen toisen asteen opintoihin. Oppivelvollisuuden laajeneminen on tuonut haasteita muun muassa opiskelupaikkojen riittävyyden näkökulmasta. Esimerkiksi Telma-opiskelupaikkoja ei ole riittävästi tarjolla pääkaupunkiseudulla eikä valtakunnallisesti. Ruotsinkielisille opiskelijoille ei ole paikkoja pääkaupunkiseudulla. Ohjauskäytänteet vaativat kehittämistä asuinkunnan osalta, eli ilman opiskelupaikkaa olevien nuorten kohdalla: yksittäistapauksissa on pitkiä odotusaikoja, kun sopivaa koulupaikkaa järjestetään.

Myös kyselyssä peräänkuulutettiin riittävästi päteviä työntekijöitä niin kouluun kuin vapaa-ajalle harrastusten pariin. Osaamista erityisesti neuropsykiatristen haasteiden (nepsy) kanssa tulisi lisätä laajasti.

Kyselyn vastaajat toisaalta toivoivat inklusion toteutumista, toisaalta erikoistumista. Lähikoulua toivotaan, mutta samalla toivotaan, että vammaisopetus olisi laadukasta ja työntekijät nimenomaan siihen

pätevöityneitä. Vapaa-ajan puolella taasen koettiin inklusion onnistuvan, jos harrastusten ohjaajien osaaminen on riittävää, avustajia on tarpeeksi ja tilat ja ryhmäkoot sopivat. Harrastusten Vantaa -toiminta tekee työtä kaupungilla myös sen eteen, että harrastusryhmien ohjaajien ymmärrys harrastamisen saavutettavuudesta lisääntyy myös kaupungin ulkopuolisten harrastusten toteuttajien puolella.

“Kouluihin enemmän pysyviä koulunkäyntiavustajia, pienemmät luokkakoot, aidosti inklusiivisempaa toimintaa eli resurssien eli avustajien ja apuvälineiden tuominen perus- ja vapaa-ajan toimintoihin, jossa niitä tarvitaan eikä aina eriytettäisi toimintaa vammaisille erikseen.”

4.1.4. Työllisyys

Kaupungin työllisyyspalvelut ovat kokemassa ison muutoksen, kun vastuu työllisyyspalveluiden järjestämisestä siirtyy kuntiin.

Työllisyyspalvelut näkevät mahdollisuutena sen, että julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät siirtyvät kunnille muutoksen myötä.

Kyselyn vastauksissa nousi toiveita siitä, että työkokeiluja pitäisi järjestää enemmän. Erilaisia työmahdollisuuksia tulisi olla enemmän ja monipuolisemmin tarjolla. Erityisesti kehitysvammaisten osalta peräänkuulutetaan oikean palkkatyön saamista samalla tavoin kuin muukin väestö saa. Palkkatuki- ja työkokeilupaiikkoja toivottiin myös julkiseen hakuun. Kaupungilta toivotaan tiiviimpää ja vaikuttavampaa yhteistyötä lähialueella olevien vammaisille suunnattujen koulujen kanssa. Yksilöllinen työllistymissuunnitelma tulisi aloittaa jo peruskoulun viimeisellä luokalla. Se takaisi sen, että vammainen nuori suuntautuu

oikeaan paikkaan jatkossa. Peräänkuulutettiin myös lisää asennekasvatusta työpaikoille. Työtilojen ja asenteiden tulee tukea osaltaan vammaisten henkilöiden työllistymistä. Tätä työtä tehdään jo työllisyyspalveluissa, mutta työtä tulee jatkaa edelleen.

Yksi mahdollisuus olisi lisätä yhteistyötä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaisten työ- ja päivätoiminnan kanssa.

4.1.5. Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika

Kyselyssä esiin nousi suuresti tarve lisätä erityisesti lasten ja nuorten monipuolisia harrastusmahdollisuuksia. Harrastuksiin valikoimaa kaivataan lisää niin liikunnan, kulttuurin kuin muidenkin teemojen puolelta. Vapaa-ajantoimintojen paikkojen esteettömyydestä pitäisi huolehtia. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret pystyvät osallistumaan monesti tavalliseen harrastustoimintaan, kun ohjaajien ja avustajien määrä on riittävä sekä tilat ja ryhmäkoot sopivia. Ohjaajien ja avustajien osaamista erityisryhmien tarvitsemasta tuesta tuetaan nyt Harrastusten Vantaa –hankkeen kautta. Tämänlaista työtä on hyvä jatkaa myös tulevaisuudessa.

“Harrastusmahdollisuuksia kaikenlaisille lapsille ja nuorille lisää: esimerkiksi kehitysvammaiselle nuorelle ei ole ollut mitään tarjolla sellaiseen aikaan, että työssäkäyvä vanhempi pääsisi avustamaan harrastuksessa (esim. viikonloppuna).”

Neuropsykiatriset haasteet ovat nousseet esiin myös kulttuuri- ja kirjastopalveluiden toiminnassa. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut ovat tunnistaneeet kehittämiskohteet ja toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi tullaan tekemään. Palveluja tullaan kehittämään

seuraavien vuosien aikana systemaattisesti jo olemassa olevien toimintasuunnitelmien puitteissa. Lastenkulttuurin palveluista otetaan mallia ja selvitetään, kuinka myös muihin yksiköihin voidaan tuoda samoja käytänteitä.

4.1.6. Yhteistyö ja koordinaatio

Vantaan kaupunki on uuden äärellä. Aikaisemmin vammaisiin vantaalaisiin henkilöihin liittyvä kaupungin sisäinen koordinaatio on tullut perinteisesti sosiaali- ja terveystalvuluista. Vammaisille henkilöille kohdistetut palvelut ovat jakautuneet kaupungin eri toimialoille.

Vantaan kaupunki ei enää vastaa lakisääteisistä sosiaali- ja terveystalvuluista. Yksittäinen kuntalainen ei kuitenkaan välttämättä ymmärrä tai hahmota arjessa, onko palvelu kaupungin vai hyvinvointialueen vastuulla. Jos sosiaali- ja terveystalvuluissa on haasteita, kääntyy asiakas helposti siinäkin tilanteessa kaupungin suuntaan hakemaan vastauksia. Tämä nousee esiin kyselyn vastauksissa. Koordinaatiovastuu vammaisten palveluihin liittyen ei saa jäädä kaupungin vastuulle.

Vaikka kaupungin tuottamia palveluita on esimerkiksi koottu yhteen kaupungin verkkosivuille (www.vantaa.fi/fi/vammaisille), ei tieto toiminnasta välttämättä löydä aina perille. Ratkaisuksi tähän kyselyn vastauksissa ehdotetaan lisää yhteistä viestintää hyvinvointialueen kanssa, parempaa yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa sekä erilaisten tiedotustilaisuuksien järjestämistä kaupungin tiloissa. Vantaan kaupungin ja hyvinvointialueen tulee yhteistyössä huolehtia vammaisten henkilöiden palveluiden sujuvuudesta ja tiedon kulusta. Esimerkkinä hyvästä kaupungin ja hyvinvointialueen yhteisestä käytännöstä on

Vantaa-infoissa tapahtuva palveluohjaus, jonka avulla tieto kaupungin ja hyvinvoinnin palveluista löytyy samasta paikasta.

4.2. Kehittämiskohteet vuosille 2024–2025

Jokaiselle kaupungin toimialalle on määritetty seurattavaksi kehittämiskohde. Kehittämiskohteiden valinnassa on hyödynnetty vammaisneuvoston näkemyksiä. Näiden valittujen kehittämiskohteiden lisäksi seurataan Hyvinvointia rakentava Vantaa -ohjelman puitteissa hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista ikäryhmittäin vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden näkökulmasta.

Toimiala	Kehittämiskohde	Mittari
Kaupunkistrategian ja johdon toimiala	Kaupungin digipalveluiden kognitiivista saavutettavuutta ja selkokielisyyttä parannetaan. Uusien palveluiden suunnittelussa huomioidaan vammaiset henkilöt.	Digipalvelut kaikilla toimialueilla ovat saavutettavat.
Kaupunkiympäristön toimiala	Vanhojen toimitilojen esteettömyyttä parannetaan.	Perusparannusten määrä, joissa esteettömyys selvitys tehtynä, huomioituna arvioinnissa.
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala	Neuropsykiatrisia haasteita omaavia huomioidaan paremmin kaupungin palveluissa. Aiheeseen liittyvää osaamista ja tietoisuutta lisätään.	Arviointi tehdyistä toimista.
Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala	Neuropsykiatrisia haasteita omaavia huomioidaan paremmin kaupungin palveluissa. Heihin liittyvää osaamista ja tietoisuutta lisätään.	Arviointi tehdyistä toimista.

Vammaispoliittista ohjelmaa seurataan osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Seurannasta vastaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntija tukenaan vammaisneuvoston koordinaattori.

Jokaiselle toimialalle on määritelty kehittämiskohde, jonka arviointi toteutetaan vuosittain tiiviinä sanallisena arviointina. Tämän lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ikäryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät arvioivat hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 tavoitteiden toteutumista vammaisten henkilöiden näkökulmasta hyvinvointisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

